

Utlåtande 2014:69 RVII (Dnr 325-1801/2013)

Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019

Förslag från socialnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Förslaget från socialnämnden om Stockholms stads strategi mot hemlöshet 2014-2019 döps om till Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.
2. Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019, bilaga 2 till utlåtandet, antas.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Socialnämnden har tagit fram ett program för att motverka hemlöshet, också kallad Hemlöshetsstrategin, med inriktning för fortsatt hemlöshetsarbete i Stockholms stad. Stadens långsiktiga mål med hemlöshetsarbetet är att den enskilde får en egen bostad och en egen försörjning. Alternativet ska vara att flertalet av stadens hemlösa personer har en stadigvarande boendesituation. Arbetet med hemlöshet ska ha ett fokus på den enskildes behov och att individens egna resurser och förmågor ska tas tillvara.

Tidplanen är 2014-2019 och de övergripande målen för hemlöshetsarbetet är:

- Att stadens vräkningsförebyggande arbete ska intensifieras
- Att antalet personer i hemlöshet ska minska

- Att antalet hemlösa personer i stadigvarande boendeslösningar ska öka
- Att verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar
- Att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, samtliga stadsdelsnämnder, SHIS (Stiftelsen Hotellhem i Stockholm), Stockholms Stadsmission och Frälsningsarmén. SHIS har svarat med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att insatser för att motverka hemlöshet är en prioriterad fråga i staden och det bedrivs ett aktivt arbete med att förebygga hemlöshet och att hitta hållbara lösningar för de hemlösa. Gemensamma strategier samt samordning och samarbete mellan olika aktörer i arbetet mot hemlöshet är angeläget och kan bidra till mer effektiva insatser.

Arbetsmarknadsnämnden anser att det är positivt på att staden utformar en hemlöshetsstrategi.

Äldrenämnden anser att remissen om förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholm är väl genomarbetad och att de mål och delmål som formuleras är tydliga.

Bromma stadsdelsnämnd anser att det är bra att Stockholms stad har en strategi mot hemlöshet. Det är också bra att arbetet ska ha ett fokus på den enskildes behov och att individens egna resurser och förmågor ska tas tillvara.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att arbeta för att den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt i fråga om boende, sysselsättning och försörjning. Nämnden anser att strategin är bra, det är rimliga mål och delmål som ställts upp och nämnden ställer sig som helhet bakom strategin.

Farsta stadsdelsnämnd anser att strategin blir ett bra stöd för det lokala arbetet som redan sker och som ska utvecklas vid stadsdelsförvaltningarna. Den höjda ambitionsnivån och barnperspektivet är i linje med det utvecklingsarbete som nämnden bedriver sedan några år tillbaka när det gäller att minska antalet vräkningar och minska antalet personer som är hemlösa i Farsta.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd konstaterar att förordet slår fast att staden inte tror på kortsiktiga placeringar från dygn till dygn eller vecka till vecka. Stadsdelsnämnden instämmer i detta och bedriver därför arbetet på det

sätt som anges i strategin, dvs. genom att söka långsiktiga lösningar istället för korta.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att vräkningsförebyggande arbete och budget- och skuldrådgivning är av stor vikt i arbetet med att motverka hemlöshet. Flertalet av de personer som är hemlösa uppstår ekonomiskt bistånd till sin försörjning och endast ett fåtal har egen inkomst genom arbete.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att det är viktigt med insatser såsom budget- och skuldrådgivning och stöd i bostaden, som en del i det förebyggande arbetet mot hemlöshet. I förslaget betonas att stor vikt ska läggas på det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det behövs ett brett spektrum av insatser och ett individuellt och behovsanpassat stöd för att kunna uppnå målen. Nämnden är positiv till den föreslagna strategin som innebär en höjning av ambitionsnivån i arbetet för att motverka hemlöshet. Målen är bra och tydligt formulerade.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att det är positivt att vräkningsförebyggande arbete ska utgöra en viktig del av Stockholms stads fortsatta arbete för att motverka hemlöshet. Det är svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden idag, och för dem som lyckas är det viktigt att kunna bo kvar och undvika skuldsättning.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att en strategi för arbetet med att motverka hemlöshet är välkommen. En strategi kan ge dem som arbetar med hemlösa idag bättre och långsiktigare förutsättningar att kunna förebygga och möta gruppen på bästa sätt.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att det är en högst angelägen fråga, där flera parter behöver samverka för att nå det övergripande målet att hemlösheten i stort ska minska. Vilket också påpekas i strategin. Hemlöshetsproblematik samvarierar ofta med annan typ av problematik – arbetslöshet, missbruk, psykisk ohälsa – vilket ökar kravet på en effektiv samverkan.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att strategin är en tydlig markering från staden sida att hemlösheten är en prioriterad fråga, vilket välkomnas.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att strategin tar upp relevanta delar och har tydligt formulerade mål och delmål som underlättar det dagliga arbetet och arbetet generellt inom nämnden med att motverka hemlöshet. Den strävar också mot ett likartat hemlöshetsarbete inom hela staden.

Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till förslagen i strategin för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019. Strategin fokuserar på de viktigaste områdena och har en tydlig struktur med övergripande mål samt mål och delmål för olika målgrupper.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att en strategi för att motverka hemlöshet kan ha betydelse för det fortsatta hemlöshetsarbetet i staden. Den föreslagna strategin fokuserar på de viktigaste områdena, vilka också har konkretiserats i mål och delmål på ett tydligt sätt.

SHIS anser att staden formulerat en strategi som anger inriktningen för stadens arbete med hemlöshetsproblematiken och tydligt anger de målgrupper som ska prioriteras. SHIS ser mycket positivt på att strategin tydligt markerar samverkan mellan olika aktörer som stadens förvaltningar, myndigheter, hyresvärdar och idéburna organisationer.

Stockholms Stadsmission anser att Stockholms stads hemlöshetsstrategi är välkommen. Stockholms Stadsmission välkomnar också att strategin är långsiktig och att en bred politisk majoritet har ställt sig bakom – detta borgar för långsiktig utveckling av arbetet med att motverka hemlöshet i Stockholms stad. Däremot saknar Stadsmissionen tydliga indikatorer och måltal.

Frälsningsarmén anser att en strategi mot hemlöshet i Stockholms stad är välkommen. Inte minst välkomnar de målet om att ingen ska vara hänvisad till ett akut boendialternativ längre än en månad och delmålet att alla som har varit akut hemlösa mer än en månad erbjuds minst sex månaders beslut om boende.

Mina synpunkter

Stockholm ska vara en stad för alla, även för de mest utsatta. Genom att Stockholms stad för första gången har tagit fram ett program för att motverka hemlöshet lägger vi nu fast färdriktningen för hur vi vill möta de människor som av någon anledning saknar en bostad och en fast punkt i tillvaron. Detta är en tydlig markering från den politiska sidan att arbetet med att förebygga och minska hemlösheten är en långsiktig prioritering.

Vi delar också stadsledningskontorets synpunkt om att den så kallade Hemlöshetsstrategin ska heta program för att motverka hemlöshet.

Att motverka och minska hemlöshet är en komplex fråga och omfattar flera delar och aktörer. Vi har kunnat se att gruppen hemlösa, enligt stadens definition, minskar. Detta trots en kraftig befolkningsökning. På 10 år har staden växt med över 100 000 personer, under samma tid har den totala hemlösheten minskat med 15 procent. Antalet individer som bor på

akutboenden har sedan år 2003 minskat med 44 procent. Statistik visar också att 78 procent av de som är hemlösa lämnar hemlösheten inom fyra års tid. Därför är det förebyggande arbetet av största vikt. Samtidigt har det saknats en sammanhållen politik på stadsövergripande och stadsdelsnämnds nivå. Genom att slå fast några viktiga principer kan vi ta gemensamma tag framåt i arbetet mot ett mänskligare Stockholm där alla har en plats.

Arbete inom Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019 har tre viktiga utgångspunkter: förebyggande insatser, att möta den akuta hemlösheten och steget vidare till eget kontrakt och sysselsättning. Vi har gått från kortsiktiga placeringar till mer långsiktiga boendepaceringar, vilket ger en tryggare tillvaro att utgå ifrån. Det skapar också långsiktiga förutsättningar för de som idag arbetar med hemlösa att kunna förebygga och möta individen på bästa möjliga sätt. Det förebyggande arbete är viktigt, inte minst det vräkningsförebyggande arbetet. De flesta vräkningar sker på grund av bristande hyresinbetalningar. Budget- och skuldrådgivningen har därför en viktig roll i det förebyggande arbetet.

Hemlöshet löses inte enbart med en bostad. Frågan om hemlöshet rymmer flera områden och olika grupper av hemlösa personer. Arbetet med att motverka hemlöshet omfattas därför av flera olika lösningar och åtgärder och det är många som är engagerade i frågan om hemlöshet på olika nivåer i staden. Samverkan mellan olika myndigheter, förvaltningar, frivilligorganisationer och bostadsbolag med flera är grundläggande för ett bra arbete. Exempelvis är samverkan mellan socialnämnden och äldrenämnden en förutsättning för ett framgångsrikt arbete med målgruppen äldre hemlösa. Stockholm har idag ett framgångsrikt samarbete och dialog med frivilligorganisationerna, vilket också märks i vårt arbete tillsammans med exempelvis Stadsmissionen, Frälsningsarmén och SHIS med flera. Som ett led i att samordna det som görs, både på stadsdelsnivå samt stadsövergripande nivå, finns det behov av att tillsätta en samordnande funktion som kan följa upp och driva på de insatser som görs i hela staden.

Socialnämnden kommer under år 2014 att ta fram genomförandeplaner som beskriver det praktiska arbetet för implementering av programmet. Socialnämnden har fortsatt en viktig roll i det samordnande arbetet, både på stadsdelsnivå samt stadsövergripande nivå, och i arbetet med att följa upp och driva på de insatser som görs i hela staden. I arbetet med genomförandeplanen är bostadsbolag, Bostadsförmedlingen i Stockholms AB, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg exempel på aktörer som kommer att involveras. Jag delar också stadsledningskontorets uppfattning om att det kan vara lämpligt att följa upp arbetet genom stadsövergripande indikatorer. Genom en tydlig uppföljning kan

vi se effekter, styrkor eller svagheter vilket är grundläggande för att utvärdera och använda kunskaper och metoder som fungerar för att motverka hemlöshet.

Med detta sagt välkomnar jag Stockholms stads program för att motverka hemlöshet. Ett viktigt steg i stadens arbete för att än mer minska hemlösheten.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. programmet för att motverka hemlöshet i Stockholms stad ska kompletteras med målet ”Inga barn ska vräkas”
2. ärendet återremitteras för omarbetning och komplettering med kvantitativa delmål
3. ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin
4. i övrigt anföra följande

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner, vilket påpekas av såväl Stockholms stadsmission som flera av de stadsdelsförvaltningar som haft ärendet på remiss.

Genomgående i förslaget till program saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller lång sikt. Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att programmet avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet i Stockholm är till stor del en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett helhetsgrepp och ansats till ett bredare program, där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m fl.) involveras. Hyresrätten är otroligt viktig för att säkra möjligheten till rörlighet på bostadsmarknaden, och precis som det nämns i programförslaget handlar ökningen av hemlöshet i staden mycket om att människor aldrig får in en fot på bostadsmarknaden. Idag minskar andelen hyresrätter i Stockholm, möjligheten att vid abrupta livsförändringar skaffa en ny bostad är närmast obefintlig för den som inte redan är väletablerad på bostadsmarknaden. Programmet bör nämna detta i sin omvärldsbeskrivning.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till program tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av programmet. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Roger Mogert och Emilia Bjuggren (båda S) enligt följande.

Vi socialdemokrater välkomnar denna strategi som ett led i arbetet mot att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Denna form av strategiskt arbete bör vara långsiktigt och inte rivas upp vid eventuella maktskiften. Strategin slår fast tre viktiga utgångspunkter: förebyggande insatser, att möta den akuta hemlösheten och steget vidare till eget boende och sysselsättning.

Inledningsvis vill vi dock betona att det är olyckligt att det i strategin framstår som att Stockholms stad sänkt ambitionen gällande nollvision om att vråka barnfamiljer. Vi har länge haft en bred samsyn om att i det fall där det finns barn i bilden skall barnets bästa föregå andra omständigheter. Att beakta barnperspektivet blir ett synnerligen vagt mål i förhållande till en nollvision.

Att arbeta mot tydliga mål är en förutsättning för att uppnå goda resultat. Vi anser att det utstakade målen för denna strategi är bra men saknar dock kvantifierbara mål både på lång och kort sikt.

Det bör också påpekas att hemlöshetsfrågan i denna strategi koncentreras till socialtjänstens insatser trots att hemlöshet i allra högsta grad är en fråga som tydligt anknyter till flertalet sakområden. Hemlöshet är en komplex problematik som kan uppstå av flertalet olika faktorer, därför måste också arbetet mot hemlöshet ske på olika nivåer. För att Stockholms stad ska bli socialt hållbar måste det ske i bred samverkan med exempelvis sjukvård, bostadsbolag och arbetsförmedling. Det sociala perspektivet bör således integreras ytterligare i samtliga av stadens förvaltningar och bolag.

Strategin fastslår ett ökat fokus på tidiga insatser och förebyggande arbete. Vi socialdemokrater anser också att det är angeläget att åstadkomma en tyngdpunktsförskjutning från ingripanden när missförhållanden redan är ett faktum till förebyggande åtgärder. Vi anser dock att det inte är rimligt om majoriteten inte säkerställer att detta också åtföljs av rimliga resurser och förutsättningar.

Socialtjänstinspektörernas granskning belyser en rad problem och brister inom Stockholms socialtjänst. Det handlar om en sektor där personalen inte ges förutsättningar att utföra sitt arbete och i vissa fall inte heller ges möjlighet att hålla sig inom ramen för lagar och riktlinjer. Från samtliga av de stadsdelsnämnder som granskats är bilden densamma. Utredningarna tar för lång tid, barnperspektivet kan inte i alla fall beaktas och personalomsättning är stor. Mot denna bakgrund föreligger en risk att staden inte kunna leva upp till strategins intentioner.

Vi vet också att tillgången på exempelvis försökslägenheter och akutboenden är otillräcklig. En genomlysning av situationen kring antalet barn som till följd av detta tvingas bo i tillfälliga boendelösningar såsom vandrarhem har under de senaste 6 åren tredubblats. Under 2013 beräknades 258 barn i snitt per månad bo på hotellrum eller på vandrarhem i olika delar av staden. På bara 3 år har det skett en ökning med 168 barn per månad då det 2010 beräknades att 90 barn levde på liknande sätt. Det är inte anständigt och staden bör ta ansvar för detta genom att säkerställa att det finns så kallade ”mellanboendelösningar” i egen regi så att säkerheten för dessa barn kan garanteras.

Vidare anser vi att strategin behöver kompletteras med en handlingsplan för arbetet med hemlösa EU-medborgare. Om stora grupper måste vistas i tältläger eller hänvisas till ytterst tillfälliga boendelalternativ så har de också bäring på arbetet med en samlad hemlöshetsstrategi för Stockholm.

Avslutningsvis vill vi betona att hemlöshetssituationen i staden inte gynnas av att skillnaderna mellan människors levnadsvillkor ökat i hela Sverige och inte minst i Stockholm under Alliansens styre. Intentionerna för strategin är bra men för att skapa verkliga förutsättningar för faktiska resultat i arbetet mot hemlöshet behövs socialdemokratisk politik.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

5. Förslaget från socialnämnden om Stockholms stads strategi mot hemlöshet 2014-2019 döps om till Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.
6. Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019, bilaga 2 till utlåtandet, antas.

Stockholm den 14 maj 2014

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Anna König Jerlmyr

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Åsa Lindhagen och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. I huvudsak godkänna förslag till program
2. En referensgrupp tillsätts för att följa genomförandet av programmet
3. Socialnämnden får i uppdrag att ta fram ett tillägg i programmet om EU-medborgare
4. Dessutom framföra följande

Vänsterpartiet välkomnar att ett program för att motverka hemlöshet har tagits fram. Vi har föreslagit en nollvision för hemlösheten redan i 2008 års budgetreservation. Vårt program som vi utvecklat med åren bygger på samverkan med brukare och

ideella organisationer, hemlöshetssamordnare, förebyggande insatser, vård och behandling, budget- och skuldrådgivning, sociala arbetskooperativ samt byggande av billiga hyresrätter. För att förverkliga programmet har vi också genom åren avsatt mer budgetmedel än alliansen.

Det är utmärkt att socialborgarrådet tagit till sig vänsterpartiets mångåriga förslag om en samordnande funktion som kan följa upp och driva på arbetet i staden. Men det är en stor brist och motverkande kraft att hemlöshetsfrågan har avgränsats till socialtjänsten. Hemlöshet är i allra högsta grad en bostadspolitisk och arbetsmarknadspolitisk fråga, vilket också Stockholms stadsmission påpekar i sitt remissvar. Tyvärr har alliansens bostadspolitik allvarligt försvårat för hemlösa att kunna hyra en egen bostad till en överkomlig hyra.

Att brukarorganisationer och personer som är eller har varit hemlösa inte verkar ha varit med och tagit fram programmet är förvånande, eftersom brukarnas erfarenheter är en viktig del i en evidensbaserad strategi. Vi föreslår i vår nollvision att en brukarundersökning bland hemlösa ska vara grund för planeringen, genomförandet och uppföljningen av visionen. Vi vill tillsätta en referensgrupp med hemlösa, brukarorganisationer och andra frivilligorganisationer engagerade i hemlöshetsfrågor som kan följa genomförandet av programmet. I samband med uppföljningen ska även tillgången till billiga hyresrätter och försökslägenheter stämmas av.

Vidare är det anmärkningsvärt att programmet saknar tydliga mål om att inga barn ska vräkas, trots en bred samsyn. Staden måste ha nolltolerans mot vräkning av barnfamiljer. Går det inte att stoppa en vräkning i enstaka fall måste hög beredskap finnas för att ge andra stödinsatser som de behöver. Att stoppa vräkningar av barnfamiljer löser dock inte hemlösheten bland barn. Många familjer kommer aldrig in på bostadsmarknaden. Och de som skulle kunna få en bostad stoppas av för höga hyresnivåer både i nyproduktion och på andrahandsmarknaden.

Det blir också allt tydligare att EU-medborgare behöver ingå i programmet. Frågan är svårlöst, men vi kan inte blunda för behovet av en strategi. Stadens insatser måste utgå från vad som är mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet har tagit upp frågan i kommunstyrelsen och föreslagit att uppställningsplatser med vatten och sanitära möjligheter ställs till förfogande, så att nuvarande vräkningskarusell stoppas. Vi föreslår därför att socialnämnden får i uppdrag att ta fram ett tillägg i programmet om utökade insatser för hemlösa EU-medborgare.

Särskilt uttalande gjordes av Roger Mogert, Olle Burell och Maria Östberg Svanelind (alla S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Socialnämnden har tagit fram ett förslag till strategi för att motverka hemlöshet, också kallad Hemlöshetsstrategin, med inriktning för fortsatt hemlöshetsarbete i Stockholms stad som föreslås ändra namn till Program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019. Stadens långsiktiga mål med hemlöshetsarbetet är att den enskilde får en egen bostad och en egen försörjning. Alternativet ska vara att flertalet av stadens hemlösa personer har en stadigvarande boendesituation. Arbetet med hemlöshet ska ha ett fokus på den enskildes behov och att individens egna resurser och förmågor ska tas tillvara.

Tidplanen är 2014-2019 och de övergripande målen för hemlöshetsarbetet är:

- Att stadens vräkningsförebyggande arbete ska intensifieras
- Att antalet personer i hemlöshet ska minska
- Att antalet hemlösa personer i stadigvarande boendeslösningar ska öka
- Att verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar
- Att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet
- Att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 november 2013 följande.

1. Socialnämnden godkänner förslaget om strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Strategin fokuserar i första hand på hur socialtjänsten i Stockholms stad kan arbeta för att motverka hemlöshet. Det förebyggande arbetet anges som särskilt viktigt.

Målet för den enskilde är ett eget boende och alternativet är att hitta så stadigvarande boendelösningar som möjligt. Att hemlösa personer får en egen försörjning och sysselsättning ses i strategin som viktiga komponenter för att framgångsrikt motverka hemlöshet. Samverkan med andra huvudmän, intresseorganisationer, kommunala och privata bostadsbolag, lyfts fram som viktigt.

I arbetet med att motverka hemlöshet krävs engagemang och ansvarstagande från flera delar i samhället. Stadens strategi har lagt fokus på hur socialtjänsten kan arbeta för att komma tillrätta med hemlöshetsproblematiken. Det är av vikt att arbeta för att enskilda inte fastnar i boendesituationer som har alltför låg stödnivå utan det stöd som erbjuds ska vara individuellt, behovsanpassat och vara av god kvalitet.

Förvaltningen bedömer att en strategi för att motverka hemlöshet kan ha betydelse för det fortsatta hemlöshetsarbetet i staden. En strategi ger stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa en gemensam plattform och utgångspunkt. Strategin har tagits fram som en riktning för fortsatt hemlöshetsarbete i Stockholms stad.

Förvaltningen anser att Stockholms stads strategi mot hemlöshet 2014-2019 fokuserar på flera av de viktigaste områdena inom hemlöshetsarbetet, vilka har konkretiserats i de föreslagna målen och delmålen. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner den föreslagna strategin.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, samtliga stadsdelsnämnder, SHIS, Stockholms Stadsmission och Frälsningsarmén. SHIS har svarat med ett kontorsutlåtande.

Innehållsförteckning

Sid

Stadsledningskontoret	
Arbetsmarknadsnämnden	
Äldrenämnden	
Bromma stadsdelsnämnd	
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	
Farsta stadsdelsnämnd	
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	

Kungsholmens stadsdelsnämnd
Norrmalms stadsdelsnämnd
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
Skärholmens stadsdelsnämnd
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
Södermalms stadsdelsnämnd
Älvsjö stadsdelsnämnd
Östermalms stadsdelsnämnd
SHIS
Stockholms stadsmission
Frälsningsarmén

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Inledningsvis anser stadsledningskontoret att begreppet strategi bör bytas ut mot program. Enligt stadens budget finns det endast två typer av kompletterande styrdokument i staden, program och riktlinjer. Program är måldokument som är långsiktiga och stadsövergripande.

Insatser för att motverka hemlöshet är en prioriterad fråga i staden och det bedrivs ett aktivt arbete med att förebygga hemlöshet och att hitta hållbara lösningar för de hemlösa. Frågan om hemlöshet rymmer flera områden och olika grupper av hemlösa personer. Arbetet med att motverka hemlöshet omfattas därför av flera olika lösningar och åtgärder och det är många som är engagerade i frågan om hemlöshet på olika nivåer i staden. Stadsledningskontorets uppfattning är att gemensamma strategier samt samordning och samarbete mellan olika aktörer i arbetet mot hemlöshet är angeläget och kan bidra till mer effektiva insatser. Kontoret anser därför att det är positivt med ett stadsövergripande program som tydliggör inriktningen för det fortsatta hemlöshetsarbetet i Stockholms stad.

Stadsledningskontoret anser att programmet fokuserar på flera viktiga områden inom hemlöshetsarbetet. Det är bra att vikten av förebyggande arbete poängteras, inte minst det vråkningsförebyggande arbetet. De flesta vråkningarna sker p.g.a. bristande hyresinbetalningar. Budget- och skuldrådgivningen har därför en viktig roll i det förebyggande arbetet.

I programmet anges vikten av en samordnande funktion som kan samordna, följa upp och driva på de insatser som görs i staden. Stadsledningskontorets uppfattning är att socialnämnden har fullmäktiges uppdrag att ansvara för samordning av stadens insatser gällande hemlöshet och koordinerar flertalet frågor som rör hemlöshet i

staden. Socialnämnden kommer under 2014 att ta fram genomförandeplaner som beskriver det praktiska arbetet för implementering av programmet. Socialnämnden har fortsatt en viktig roll i det samordnande arbetet, både på stadsdels- samt stadsövergripande nivå, och i arbetet med att följa upp och driva på de insatser som görs i hela staden. Stadsledningskontorets uppfattning är att ett gemensamt program i kombination med socialnämndens samordnande ansvar ger goda förutsättningar för att samordna och effektivisera stadens resurser och insatser i arbetet mot hemlöshet.

Programmet fokuserar i första hand på hur socialtjänsten i Stockholms stad kan arbeta för att motverka hemlöshet. Hemlöshet är dock en komplex fråga och omfattar flera delar och ansvarsområden. Exempelvis är bostadsförsörjningsfrågan och självförsörjning väsentligt i arbetet mot hemlöshet. Det är därför viktigt att involvera andra parter och huvudmän i arbetet. Som tidigare nämnts kommer socialnämnden att ta fram genomförandeplaner och i detta arbete är bostadsbolag, bostadsförmedling, Arbetsförmedlingen och Jobbtorg exempel på aktörer som kommer att involveras.

Ett annat exempel på vikten av samverkan blir tydligt gällande programmets delmål om ”planering för utbyggnad av stödboenden och gruppboenden enligt SoL och LSS” samt ”Utveckling och planering av boendeformer för äldre personer och hemlöshet”. Här har socialnämnden och stadsdelsnämnderna ansvaret för att målen uppnås men vad gäller utbyggnad behöver exempelvis kommunala och privata bostadsbolag involveras samt SHIS och socialnämndens boende- och behandlingsenhet. Vidare är samverkan mellan socialnämnden och äldrenämnden en förutsättning för ett framgångsrikt arbete med målgruppen äldre hemlösa.

Stadsledningskontorets uppfattning är att det är bra att programmet lyfter fram mål och delmål som ger en inriktning för arbetet och att dessa väl fångar programmets syften. Uppföljning av dessa mål kommer att ske på olika sätt. På individnivå är det genom uppföljning av uppdrag och genomförandeplaner. Det kommer också att genomföras hemlöshetsräkningar, räkning av barnfamiljer med osäker boendesituation, löpande räkningar av användandet av akutboenden etc.

Stadsledningskontorets uppfattning är att det också kan vara lämpligt att följa upp arbetet genom stadsövergripande indikatorer. Det förebyggande arbetet är i fokus och en lämplig indikator skulle kunna vara ”antalet personer som har erbjudits vräkningsförebyggande stöd”. Ett annat exempel är ”antalet barnfamiljer med osäker boendesituation som erbjudits långsiktiga boendelösningar” eftersom barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden är en prioriterad målgrupp.

Vad gäller kunskapsutveckling instämmer stadsledningskontoret i vikten av att stadens socialtjänst i möjligaste mån använder evidensbaserade metoder och arbetssätt samt dokumenterar, följer upp och utvärderar metoderna. Kontorets uppfattning är att det är viktigt att utveckla arbetet kring uppföljningar och utvärderingar av metoder som använts under en längre tid i staden. Detta för att i högre grad kunna uttala sig om effekter, styrkor eller svagheter som finns i olika modeller. Ett av delmålen i programmet är att det ska finnas former för att inom staden utvärdera och använda kunskaper och metoder som fungerar för att motverka hemlöshet. Socialnämnden ansvarar för samordningen av detta arbete.

Sammanfattningsvis ställer sig stadsledningskontoret positivt till införandet av ett program mot hemlöshet i Stockholms stad. Programmet utgör ett viktigt första steg och en gemensam utgångspunkt för det fortsatta hemlöshetsarbetet i staden. Stadsledningskontorets uppfattning är att det är väsentligt att samverka mellan nämnderna i staden men också med andra aktörer är i fokus i det fortsatta arbetet för att kunna uppnå målen i programmet.

Stadsledningskontoret föreslår sammanfattningsvis att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna socialnämndens förslag till program för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 1 april 2014 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Åsa Lindhagen m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att staden utformar en hemlöshetsstrategi och tillstyrker den föreslagna strategin med följande synpunkter.

I arbetsmarknadsförvaltningens uppdrag ingår att ge stöd till arbetslösa med målet att de ska uppnå självförsörjning genom arbete eller börja studera. Huvudmålgruppen för Jobbtorg Stockholm utgörs av arbetslösa i åldrarna 18-65 år som uppbär försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen (SoL). I målgruppen kan ingå personer som blivit vräkt, eller är hemlösa p.g.a. andra orsaker.

Arbetsmarknadsförvaltningen har också i uppdrag att ge insatser till unga vuxna 16-25 år som står utanför arbete och studier och som inte uppbär försörjningsstöd. Uppdraget gäller främst unga som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret samt unga som staden möter bland annat genom uppsökande arbete i olika former.

I den utsträckning som personer i de olika målgrupperna för Jobbtorg Stockholm också är hemlösa så ingår det i förvaltningens uppdrag att ha en nära samverka med stadsdelsnämnderna och andra aktörer så att deltagarna kan nå målet egen försörjning och sysselsättning. Jobbtorg Stockholm, Rosenlundsgatan, har ett nära samarbete med Enheten för hemlösa. Aspiranter som kommer från enheten för hemlösa har träffat en socialsekreterare innan de kommer på ett första informationsmöte till jobbtorg, till skillnad från de aspiranter som kommer från stadsdelarna. Kontinuiteten i kontakten både med coach och med socialsekreterare är viktig. Endast om bostadssituationen

utgör ett så stort hinder att aspiranten inte kan fullfölja sin planering på jobbtorget görs en återremittering till Enheten för hemlösa.

Många av de hemlösa som Jobbtorg Stockholm möter har varit arbetslösa en lång tid och har även en annan problematik förutom arbetslöshet, som t ex missbruk och psykisk ohälsa. Anställning som Stockholmsvärd är ett gott exempel på en lyckad insats för en del av målgruppen. Förvaltningen vill peka på att det ofta kan behövas parallella insatser från olika verksamheter som till exempel arbetar med missbruksproblematik, psykiatri och Jobbtorg för att få en hållbar planering. Detta ser förvaltningen som ett viktigt utvecklingsområde för att fler hemlösa ska kunna få och behålla arbete i någon form.

Förvaltningens erfarenhet är generellt sett att ett ordnat boende, trygghet och struktur i vardagen är viktiga inslag för ett framgångsrikt arbete med personer som är arbetslösa och/eller har en annan social problematik. Trygghet i boendesituationen och vid behov även tillgång till boendestöd är ibland avgörande för att kunna göra en hållbar planering mot arbete. Personer som inte har ett ordnat boende kan ha svårt att fokusera på och delta i insatser som ska leda till arbete och egen försörjning. Det är därför av stor vikt att insatser för denna grupp är individuellt utformade och att krav som ställs är anpassade till den enskildes helhetssituation för att inte förvärra situationen. Inblandade aktörer måste arbeta parallellt med olika stödinsatser och i nära samverkan med varandra och den enskilde.

Arbetsmarknadsförvaltningen har i ett ärende till nämnden under 2013 uttalat att förvaltningen anser att sociala företag kan vara ett komplement till stadens befintliga insatser som möjliggör att fler personer som idag av olika skäl exkluderas från den offentliga sektorn och privata näringslivet får ytterligare en språngbräda för att närma sig arbetsmarknaden eller ett arbete. Socialförvaltningen har fått ett uppdrag att i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen närmare utreda frågan om sociala arbetskooperativ. Det får visa sig om utredningen kan ge svar på om sociala arbetskooperativ kan bli en möjlig komponent i arbetet mot hemlöshet.

Förvaltningen vill slutligen särskilt lyfta fram situationen för unga utanför utbildning och arbetsmarknad som också saknar en acceptabel boendesituation. Till exempel har arbetet för att stödja före detta kriminella genom sociala insatsgrupper för äldre ungdomar på Järvafältet visat att bostadssituationen ofta är en kritisk faktor, kanske ibland den mest kritiska, för att den unge ska kunna bryta med kriminella grupper och på allvar börja orientera sig mot arbete och studier.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2014 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen av ”Förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019”.

Reservation anfördes av vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mirja Räihä m.fl. (S) och ledamoten Torun Boucher (V), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att remissen om förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholm är väl genomarbetad och att de mål och delmål som formuleras är tydliga.

I socialnämndens förslag framkommer att strategin kan verka för att ge stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa en gemensam plattform och utgångspunkt. Avseende det kapitel som omfattar äldre hemlösa så framkommer det av förslaget att stadsdelsförvaltningarna har valt att arbeta på olika sätt vad det gäller ärendansvar för personer 65 år och äldre som har missbruks- och/eller psykiatriska problem. Vidare framkommer att samverkan mellan socialförvaltningen och äldreförvaltningen är nödvändig för ett framgångsrikt arbete med denna målgrupp. Äldreförvaltningen ser positivt på en ökad samverkan mellan äldreförvaltningen och socialförvaltningen i fråga om personer 65 år och äldre med missbruks- och/eller psykiatriska problem. De mål som formulerats i strategin är välformulerade, men utifrån att strategin fastslår att stadsdelsförvaltningarna arbetar olika i frågan förespråkar äldreförvaltningen att strategin även omfattar formulerade mål som innefattar ett stadsövergripande arbetssätt för äldre hemlösa.

Oberoende av hur arbetat med denna målgrupp organiseras krävs tydliga ansvarsområden för att undvika att den enskilda individen faller mellan stolarna. Vidare bör den enskildes problematik vara avgörande för vilken typ av boende som betraktas som metod för att motverka hemlösheten. Särskilt boende bör endast vara aktuellt i de fall den äldre uppfyller kraven för en plats på dessa boenden, i annat fall bör hemlöshet bland äldre motverkas inom ramen för det ordinarie bostadsbeståndet.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2014 att godkänna förslaget om strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Löwdin m.fl. (S), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Det är bra att Stockholms stad har en strategi mot hemlöshet. Det är också bra att arbetet ska ha ett fokus på den enskildes behov och att individens egna resurser och förmågor ska tas tillvara.

I strategin står att en inventering behöver genomföras för att ta reda på var personer som idag bor stadigvarande i tränings- och försökslägenheter eller i HVB-boenden har för mål med sitt boende, *om de önskar bo kvar i HVB-hem* eller om de har som mål att få en egen lägenhet. HVB-hem avses inte vara en permanent boendeform utan en kortvarig biståndsbedömd insats. Strategin framhåller att det är viktigt att stadsdelsförvaltningarna/enheten för hemlösa arbetar för att hitta mer stadigvarande boendelösningar för denna grupp.

Redan idag gör Bromma mycket av det som lyfts fram i strategin i arbetet för att motverka hemlöshet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 mars 2014 att förvaltningens tjänsteutlåtande lämnas som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Rosa Lundmark (V) och ledamoten Jimmy Lindgren m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Åsa Öckerman m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Hellström m.fl. (M) och Lena Kling (FP), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tycker att det är bra att staden har tagit fram en strategi för arbetet med hemlöshet som är gemensam för hela staden. Det är viktigt att arbeta för att den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt i fråga om boende, sysselsättning och försörjning.

Förvaltningen anser att strategin är bra och det är rimliga mål och delmål som ställts upp och förvaltningen ställer sig som helhet bakom strategin. Det är bra att det

förebyggande arbete för att motverka hemlöshet lyfts fram. Förvaltningen har goda erfarenheter att arbeta med förebyggande arbete, både gällande hyresrådgivning och budget- och skuld rådgivning såväl med uppsökande arbete.

Det är bra att målgruppen 65+ har synliggjorts. Förvaltningen anser dock att det är viktigt att ytterligare förtydliga ansvarsfördelningen avseende personer över 65 som lever i hemlöshet. Det är en grupp som annars riskerar att falla mellan stolarna.

En strategi om långsiktighet i beslut om boende för att brukaren ska få stabilitet och därmed möjlighet att arbeta med problem som gör att han eller hon befinner sig i hemlöshet är bra. Dock anser vi att tre månader istället för sex månader är mer rimligt. Vid sex månaders beslut så riskerar man att uppföljningen blir mer sällan och att det kanske visar sig att det inte var rätt insats och att insatserna pågår längre än nödvändigt. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas varje månad och i det ingår kostnader för boende. Det behöver förtydligas vad som gäller om en person har fått ett boendebeslut på sex månader och samtidigt får avslag på sin ansökan om ekonomiskt bistånd. Ska då boendekostnaderna ändå beviljas?

Ytterligare utmaningar i arbetet med långsiktiga boendebeslut är tillgången på boenden. Att fatta långa boendebeslut och att den enskilde sen får bo på hotelljour eller vandrarhem är inte optimalt. Det behövs en större tillgång på stadigvarande boenden där socialtjänsten kan placera. Långa boendebeslut kan även innebära att en del av vårdbudgeten för vuxna med missbruksproblematik går till boende.

Hyresnivåerna för större lägenheter på SHIS är relativt höga. En barnfamilj som uppbär ekonomiskt bistånd och får en lägenhet genom SHIS riskerar idag att inte klara hyran även om de får arbete. Familjen blir då fortsatt beroende av ekonomiskt bistånd för att klara sitt uppehälle och målet om självständighet i fråga om försörjning blir svårt att nå. När det gäller ungdomar förmedlas dessa lägenheter via Bostadsförmedlingen och kraven är desamma som för vanliga lägenheter. Detta gör det svårt för socialt utsatta ungdomar att få kontrakt.

I övrigt ställer sig förvaltningen bakom den föreslagna strategin.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 mars 2014 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019.

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (S) och Sebastian Sandström (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Lars Bäck m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Sebastian Sandström (MP) och Lars Bäck m.fl.

(V), bilaga 1.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna strategin. Mål och delmål fångar väl strategins syfte. Barnfamiljer, unga vuxna, hemlösa med komplex problematik och äldre pekade ut som prioriterade grupper. Olika mål och konkreta åtgärder riktas mot dessa grupper. Det är bra och ger en tydlig inriktning för arbetet. Dock behöver det tredje målet – ”fler personer i hemlöshet med stadigvarande bostadslösningar ska öka” – formuleras om. Dels är det språkligt felaktigt (det bör stå ”*antalet* personer /.../ ska öka”), dels är det oklart vad som skiljer detta mål från målet att antalet personer i hemlöshet ska minska.

Strategin blir ett bra stöd för det lokala arbetet som redan sker och som ska utvecklas vid stadsdelsförvaltningarna. Den höjda ambitionsnivån och barnperspektivet är i linje med det utvecklingsarbete som förvaltningen bedriver sedan några år tillbaka när det gäller att minska antalet vräkningar och minska antalet personer som är hemlösa i Farsta.

Om den föreslagna strategin fastställs av kommunfullmäktige kommer förvaltningen att revidera den nuvarande lokala handlingsplanen för att stoppa vräkningar och minska hemlöshet. Mycket av det arbete som socialtjänstens olika verksamheter bedriver, till exempel missbruksvård och ekonomiskt bistånd, ger också indirekta positiva effekter när det gäller att motverka och minska hemlöshet. Dock behövs det mer av specifikt riktade och direkta insatser, med olika former av spetskompetens inom hyresrådgivning och utredning. I samband med revideringen kommer förvaltningen därför att utvärdera de nuvarande direkta och specifika insatser som finns vid enheten för försörjningsstöd och göra nödvändiga förändringar för att öka kompetens och utveckla arbetssätt.

Förvaltningen vill också framhålla vikten av helhetssyn och samlat ansvar. Att motverka vräkningar och minska antalet hemlösa är inte enbart en uppgift för socialtjänsten. Det är bra med en strategi för socialtjänstens insatser men strategin borde ha en bredare förankring och innehålla ett mer sammanhållet paket av mål och åtgärder som tydliggör ansvaret och uppgifter för såväl socialtjänst som de kommunala bostadsbolagen. Det är de samlade insatserna som ger resultat, såväl nationellt som lokalt.

Ett problem som förvaltningen också vill påtala är den svåra bristsituation som råder inom bostadsmarknaden i Stockholm. Bristen på hyreslägenheter, försöks- och träningslägenheter samt lägenheter till projektet Bostad Först¹ gör att omsättningen avstannar, människor får svårt att göra en bostadskarriär och fastnar istället i olika tillfälliga boenden. Således är även bostadsförsörjningsfrågan en mycket viktig faktor för ett framgångsrikt arbete för att minska hemlöshet.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 mars 2014 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av Abit Dundar m.fl. (FP), Johan Nilsson m.fl. (M) och Hans Tjernström (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Eva Fagerhem m.fl. (S), Carita Stenbacka Tenezakis (V) med stöd av Jessica Jorntun m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt förvaltningens mening tillämpas redan mycket av det som sägs i strategin. Någon ”ambitiös omläggning” av insatserna, som förordet anger, innebär därför strategin inte.

Kortsiktiga placeringar (sid. 4)

Förordet till strategin slår fast att staden inte tror på kortsiktiga placeringar från dygn till dygn eller vecka till vecka.

---

¹ Projektet Bostad Först bedrivs sedan februari 2010 av socialtjänsten i Stockholm, Stadsmissionen, Svenska Bostäder och Lunds universitet. Från staden deltar socialförvaltningens enhet för hemlösa och stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta, Skärholmen och Skarpnäck. Syftet är att utforma en boendelösning för hemlösa personer som innebär att man erbjuder permanent boende i egen lägenhet som ett första steg. Därefter utvecklas metoder och arbetssätt för ett intensivt och individuellt utformat stöd i boendet.

Projektet har förlängts och pågår till sommaren 2015. Utvärderingen kommer att ligga till grund för beslut om modellen ska användas i hela staden.

Förvaltningen instämmer i detta och bedriver därför arbetet på det sätt som anges i strategin, dvs. genom att söka långsiktiga lösningar istället för korta.² Förvaltningens mål i arbetet med de hemlösa är att så fort som möjligt få bort den enskilde från härbärgen och in i ett mer stabilt boende. Härbärgen betraktas förvaltningen som ett dyrt och dåligt alternativ som bara ska användas i nödfall. Stadens tak-över- huvudet-garanti kan dock ibland göra det svårt, eftersom personer som inte vill följa någon planering kan få härbärgesboende enligt garantin utan att förvaltningen kan sätta stopp för det.

Ett liv utan missbruk

Ett liv utan missbruk nämns bara på två ställen i strategin, trots att ett aktivt missbruk är ett uppenbart hinder för många av de hemlösa när det gäller att komma vidare i boendekarriären. För att kunna motivera och hjälpa dessa personer till förändring krävs resurser, speciellt när det gäller personer med komplexa behov.

Hemlösa med komplex problematik (sid. 18)

Under avsnittet om stadens bostadsförmedling och bostadsbolag står att det pågår ett arbete för att planera för utbyggnad av stöd-och gruppboenden och att gruppen med komplexa vårdbehov finns med i den diskussionen.

Förvaltningen anser att detta är mycket viktigt. Idag blir personer med komplexa vårdbehov ofta hänvisade till HVB-boenden som ibland är alltför toleranta mot bruk av alkohol och droger. För den enskilde innebär det ett otryggt boende där det kan vara svårt att behålla den nykterhet som är avgörande för att en psykiatrisk behandling ska fungera.

Personer med komplexa vårdbehov behöver mindre, permanenta boenden med stöd där man också kan arbeta med och hantera missbruket. De behöver som alla andra komma till något som kan bli deras hem och där de kan ta emot den psykiatriska vården de behöver. Förvaltningen menar att det är oetiskt att en människa med stora behov under hela sitt vuxna liv hänvisas till inackorderingshem och/eller härbärgen med beslut som ständigt ska omprövas och utvärderas.

Stöd i samband med risk för vräkning (sid. 19)

I strategin betonas att socialtjänsten ska erbjuda stöd i samband med att någon riskerar att bli hemlös. Ibland kan en uppsägning eller vräkning vara öppningen till att den enskilde tar emot den hjälp och det stöd som personen behöver, men det händer också rätt ofta att erbjudande om stöd avvisas av de personer som kanske behöver det mest.

I diskussionen om vräkningar är det också viktigt att inse komplexiteten i människors problem och förstå att inte alla klarar av att bo för sig själva i en egen lägenhet.

Beslut om boende (sid. 22)

I avsnitten om akut hemlösa är ett av målen att alla som varit akut hemlösa mer än en månad ska erbjudas minst sex månaders beslut om boende.

Förvaltningen menar att det är viktigt att tänka mer differentierat runt boende, både

---

² Förvaltningens arbete med hemlösa beskrivs närmare i vuxenhetens verksamhetsberättelse för 2013 som finns att läsa på <http://insynsverige.se/stockholm-hagerstenliljeholmen>

vad gäller personer med högre behov av omvårdnad och dem med lägre behov. Långa insatsbeslut bör undvikas, eftersom de medför risk för att den enskilde blir fast i boenden med för hög omhändertagandenivå, vilket gör vägen till självständighet längre. Det är bättre med beslut på tre månader för att kunna ha täta uppföljningar och kunna anpassa boendet till den enskildes behov.

En komplikation är också de få barnfamiljer som beviljas hotell-boende i avvaktan på annan lösning. Ett halvårs beslut i dessa ärenden vore mycket olämpligt.

Uppsökare/case manager (sid.19)

Ett annat förslag under avsnittet om akut hemlösa är att en uppsökare/case manager ska kopplas in om någon är akut hemlös och inte har kontakt med sin stadsdelsförvaltning eller med enheten för hemlösa.

Förvaltningen undrar vem som ska koppla in den resursen när det är oklart var personens ärende ska handläggas. Case manager ska vara en långsiktig insats och det stödet bör därför ges av den förvaltning som ska ansvara för ärendet framöver. Om inte det är klart vilken instans som ska ha det ansvaret ökar risken för tvistigheter inom det professionella nätverket.

Äldre hemlösa (sid. 28)

Förvaltningen tycker att det är mycket bra att äldre hemlösa uppmärksammas i strategin, men ifrågasätter det som sägs om att ingen över 65 år ska hänvisas till akuta boendelösningar. Förvaltningen anser att även personer över 65 år ska bedömas individuellt och att det ibland kan vara pedagogiskt riktigt att låta någon bo på härbärke en period.

Idag är det också svårt att hitta är också svårt att hitta de stadigvarande boenden som strategin talar om. Det är därför viktigt med en utbyggnad av olika former av permanenta boenden så att den enskilde kan få det boende som just han eller hon behöver. En grupp som inte nämns i strategin är äldre missbrukare med begynnande demens som inte kan eller vill sluta med alkohol.

Dessa personer är svårplacerade idag.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 mars 2014 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på kommunstyrelsens remiss.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna strategin för att motverka hemlöshet.

Strategin innebär en ambitionshöjning i arbetet och en tydlig beskrivning av mål och delmål i arbetet med de olika målgrupperna.

Det förebyggande arbetet poängteras för att motverka hemlöshet.

Vräkningsförebyggande arbete och budget- och skuldrådgivning är av stor vikt i arbetet med att motverka hemlöshet. Flertalet av de personer som är hemlösa uppstår ekonomiskt bistånd till sin försörjning och endast ett fåtal har egen inkomst genom arbete. Det är därför av stor betydelse att socialtjänstens arbete fokuserar på att personer kommer ut i egen försörjning.

Det är positivt att barnperspektivet lyfts fram. Att minska antalet vräkningar där barn finns med i bilden har länge varit ett prioriterat område för staden.

I den föreslagna strategin när det gäller akut hemlösa föreslås i ett av delmålen att alla som varit akut hemlösa mer än en månad ska erbjudas minst sex månaders beslut om boende. Det sägs däremot inget om vilka villkor som ska ställas på den enskilde för att beviljas ett boende under flera månader. Förvaltningen önskar att detta förtydligas. Idag är det många familjer, med eller utan barn, som vid en separation kontaktar förvaltningen och efterfrågar bostad. Om dessa personer skall bedömas som akut hemlösa och erbjudas en boendelösning om minst sex månader ser förvaltningen stora problem i att tillskapa boende och samtidigt en betydande kostnad.

I arbetet med personer som är hemlösa ska en individuell plan upprättas med den enskildes mål och delmål för sitt boende. För varje boendeplicering ska det finnas ett uppdrag till boendet som innehåller mål och delmål med boendet. Det är av stor betydelse att det sker ett fortlöpande arbete med varje enskild individ för att uppnå en förbättrad boendesituation. Den enskildes eget ansvar och delaktighet i detta är av stor betydelse.

Förvaltningen har ett väl utvecklat arbete när det gäller att motverka hemlöshet. I detta arbete ingår bland annat information och rådgivning i boendefrågor i form av "Drop in" varje vecka. Många personer söker kontakt för information och rådgivning i boendefrågor. Efter konsultation är det flera personer som på egen hand går vidare och löser sin boendesituation. Information och rådgivning i boendefrågor är också något som kanske kan organiseras i större utsträckning inom Stockholms bostadsförmedling.

I hemlöshetsmätningen som genomfördes 2012 konstateras en ökning i gruppen äldre personer över 65 år. Det är viktigt att äldre personer får såväl praktiskt som annat stöd som till exempel god man för hjälp för att klara sin ekonomi och hyra. Äldre hemlösa ska prioriteras i det förebyggande arbetet och akuta boendelösningar undvikas. I hemlöshetsstrategin poängteras betydelsen av samverkan mellan socialförvaltningen och äldreförvaltningen för ett framgångsrikt arbete med äldre hemlösa personer.

Strategin innebär en ambitionshöjning i arbetet med att motverka hemlöshet och det är viktigt att olika boendeformer tillskapas för att uppnå de mål och delmål som föreslås i hemlöshetsstrategin. Bostadsbolagens delaktighet och ansvar i detta arbete är av stor betydelse.

Den föreslagna strategin blir ett viktigt stöd i det fortsatta arbetet med att motverka långvarig hemlöshet i staden.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 mars 2014 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Anders Ödmark m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Reijo Kittilä (V), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 januari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget om en gemensam strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad.

I förslaget betonas att stor vikt ska läggas på det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Förvaltningen instämmer med att det är viktigt med insatser såsom budget- och skuldrådgivning och stöd i bostaden, som en del i det förebyggande arbetet mot hemlöshet.

Avsnittet som beskriver det förebyggande arbetet mot akut hemlöshet handlar bland annat om att det är viktigt att hitta former för att säkerställa att personer som varit inskriva vid en institution eller kriminalvårdsanstalt inte kommer direkt ut i akut hemlöshet. Förvaltningen anser att det vore önskvärt om boendeplanering påbörjas i god tid *innan* personerna kommer ut i samhället igen för att på så sätt minska risken för hemlöshet.

Ett av de långsiktiga målen med hemlöshetsarbetet är att den enskilde får en egen bostad. Hyrorna i innerstan är i genomsnitt högre än i staden i övrigt. När det gäller nyproduktion och nyrenoverade objekt är det inte ovanligt att kostnaderna ligger utanför normen för försörjningsstöd. Förvaltningen ser svårigheter med detta eftersom att det gör det svårt för klienter att få och behålla en bostad och kan medföra stora kostnader för förvaltningen. Det är viktigt att det finns boenden med hyresnivåer som ligger inom normerna för försörjningsstöd att tillgå.

Förvaltningen vill påtala vikten av försöks- och träningslägenheter när det gäller den enskildes möjlighet att på sikt kunna få en egen bostad. Det finns en nedre åldersgräns på tjugo år för att få en försökslägenhet. Förvaltningen ser en risk med att detta kan göra att unga vuxna blir beroende av socialtjänsten under längre tid än nödvändigt och får svårare att bli självständiga.

För ett par år sedan ändrade Ungdomsbostäder/SHIS sina förmedlingsrutiner vilket innebär att deras ungdomslägenheter nu förmedlas via bostadsförmedlingens kö. Detta innebär att ungdomar som har extra svårt att få bostad, nu konkurrerar med övriga bostadssökande ungdomar. Detta kan leda till att ungdomarna blir mer beroende av

socialtjänstens insatser än nödvändigt, vilket går emot socialtjänstlagens intentioner. I förslaget lyfts gruppen äldre hemlösa, och att det är troligt att det är en grupp som kommer att öka. Förvaltningen välkomnar att förslaget lyfter fram äldre hemlösa, men önskar mer vägledning och rutiner för *hur* man ska hantera dessa ärenden rent konkret.

Ett av delmålen i förslaget är att äldre hemlösa ska erbjudas långsiktiga boendeformer, inte kortsiktiga boendelösningar eller härbärgen. I dagsläget finns äldreboenden att tillgå för personer som är över 65 år, vilka endast är till för dem med stort omvårdnadsbehov. Förvaltningen anser att det finns behov av boendelösningar för äldre personer som har andra stödbehov, och att äldre hemlösa bör beaktas på ett tydligare sätt i förslaget.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2014 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Shadi Larsson m.fl. (MP), vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S) och ledamoten Åsa Tillberg (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Åsa Tillberg (V), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 januari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Som framgår av ärendet är hemlöshet en komplex fråga. De hemlösa är ingen homogen grupp utan förekommer inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden. Det behövs därför ett brett spektra av insatser och ett individuellt och behovsanpassat stöd för att kunna uppnå målen.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna strategin som innebär en höjning av ambitionsnivån i arbetet för att motverka hemlöshet. Målen är bra och tydligt formulerade. Någon närmare vägledning i hur målen ska uppnås finns däremot inte.

Det är bra att vikten av förebyggande arbete poängteras, inte minst det vräkningsförebyggande arbetet. De flesta vräkningar sker p.g.a. bristande hyresinbetalningar. Budget- och skuldrådgivningen har därför en viktig roll i det förebyggande arbetet.

Som framgår av ärendet visar den kartläggning Socialstyrelsen genomfört 2011 att ytterst få av de hemlösa försörjer sig genom lönearbete och att ekonomiskt bistånd är den mest vanliga inkomstkällan. Insatser som leder till självförsörjning är därför en viktig del i det långsiktiga hemlöshetsarbetet.

Det är positivt att barnperspektivet lyfts fram. Att minska antalet vräkningar där

barn finns med i bilden har länge varit en prioriterad fråga för staden. I den föreslagna strategin saknas dock både övergripande mål och delmål om att minska antalet vräkningar av barnfamiljer. Som delmål anges bl.a. att en barnkonsekvensanalys ska göras i samband med att ”en familj eller vårdnadshavare med barn ska avhysas” och att en återbesökstid ska ”erbjudas inom fem dagar efter verkställighet för en uppföljning av hur deras situation ser ut”. Som förvaltningen ser det är detta en alltför låg ambitionsnivå. Målet borde vara att inga barn ska behöva uppleva att familjen vräks.

De långvarigt hemlösa är en av målgrupperna. Som framgår av ärendet är medelåldern bland dessa relativt hög och tenderar att öka. Ett av delmålen är att de långvarigt hemlösa ska erbjudas tränings- och försökslägenheter, vilket är positivt.

Vissa långvarigt hemlösa bor i hem för vård eller boende (HVB). Förvaltningen delar uppfattningen att en inventering bör göras av vilket mål dessa personer själva har med sitt boende, om målet är att bo kvar eller att få en egen lägenhet.

Ett av delmålen när det gäller de akut hemlösa är att ”alla som varit akut hemlösa mer än en månad erbjuds minst sex månaders beslut om boende”. Det sägs däremot inget om vilka villkor som ska ställas på den enskilde för att beviljas ett boende under många månader framöver. Av ärendet framgår inte heller vilka krav som ska ställas för att den som skrivs ut från anstalt eller institution ska erbjudas bostad. Det skulle vara önskvärt med närmare vägledning i dessa avseenden.

Ett av delmålen när det gäller akuta boendeplaceringar, som är längre än sju dagar, är att det ska finnas ett uppdrag som ”innehåller personens delmål och mål med sitt boende”. Förvaltningen anser att alla akuta placeringar bör vara förenade med uppdrag.

På Norrmalm är det vräkningsförebyggande arbetet en prioriterad fråga och syftet är att det så långt det är möjligt hitta stadigvarande boendelösningar.

Stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm har gemensamma rutiner för att förebygga vräkningar. Det finns även en lokal handlingsplan, som reviderats under 2013 för att tydliggöra hur:

- tidiga insatserna ska utformas,
- hur arbetet ska organiseras,
- hur barnperspektivet ska beaktas,
- hur eventuella insatser efter att en vräkning verkställts ska utformas.

Under 2013 beviljade Norrmalms stadsdelsnämnd ett fyrtiotal hemlösa bistånd i form av plats på härbärge eller vandrarhem.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 mars 2014 att tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av ledamoten Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Anki Erdmann (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Bo Sundin m.fl. (M) samt tjänstgörande ersättaren Lotta Gravenius (FP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Mia Päärni m.fl. (S), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 mars 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att vräkningsförebyggande arbete ska utgöra en viktig del av Stockholms stads fortsatta arbete för att motverka hemlöshet. Det är svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden idag, och för dem som lyckas är det viktigt att kunna bo kvar och undvika skuldsättning. Förvaltningen anser att arbete med störningar/misskötsamhet också bör lyftas fram som en viktig del i det vräkningsförebyggande arbetet. Här ser förvaltningen ett behov av utökad samverkan med bostadsbolagen.

Eftersom personer över 65 år utgör en riskgrupp för hemlöshet p.g.a. åldersrelaterade funktionsnedsättningar är det bra att dessa inkluderas i det vräkningsförebyggande arbetet. Många av de äldre som blir hemlösa har inte de funktionsnedsättningar och det vårdbehov som krävs för att vara berättigad till ett äldreboende, varför förvaltningen vill påtala att det behövs andra former av stadigvarande boende för denna målgrupp. Stadsdelsförvaltningen understryker vikten av ett nära samarbete mellan äldreförvaltningen och socialförvaltningen i detta avseende.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig bakom bedömningen att akutboenden i form av härbärge, vandrarhem och hotell inte lämpar sig för långtidsboende. Det faktum att det förekommer långvariga placeringar på akutboenden är dock en direkt konsekvens av bostadsbristen – det finns helt enkelt inga andra alternativ. Att i det läget sätta tidsgränser för socialtjänstens arbete, dvs. att akuta placeringar får fortgå i maximalt en månad och att stadigvarande boendelösningar med olika nivåer av stöd sedan ska beviljas för minst sex månader framåt, torde antingen bli verkningslöst eller rentav kontraproduktivt. En skyldighet att erbjuda ett beslut om sex månaders boende efter maximalt en månads akut hemlöshet kan medföra att förvaltningen nödgas bevilja boende på vandrarhem eller hotell för sex månader framåt. Förvaltningens uppfattning är att detta är direkt olämpligt för flera av målgrupperna och att det kan leda till passivisering.

I strategin anges att placeringar ska ske på boenden som kan åta sig uppdrag och

arbeta med klientens mål och delmål för boenden. Stadsdelsförvaltningen vill påtala att utbudet av boenden med varierande grad av stöd är otillräckligt och att dessa boenden är kostsamma. Förvaltningen vill understryka att alla som är hemlösa enligt Stockholms stads definition och som omfattas av strategin inte nödvändigtvis är i behov av något särskilt stöd från socialtjänsten. Det finns klienter som skulle vara självförsörjande om det inte vore för att de saknar eget kontrakt, inte kan hävda sig på andrahandsmarknaden och därför hänvisas till dyrare boenden som vandrarhem eller hotell. De tvingas därmed söka ekonomiskt bistånd för att klara kostnaden. Andra klienter saknar inkomst och har svårt att erhålla första- eller andrahandskontrakt eftersom de inte kan garanteras försörjningsstöd framåt i tiden. Många av dessa klienter saknar nätverk och har ingen eller endast kort tid i bostadskö, och det är viktigt att inse att det kommer dröja lång tid innan en stabil boendesituation kan erhållas. Många familjer flyttar mellan tillfälliga boenden upprepade gånger, ofta över stadsdelsområdesgränser, vilket bl.a. innebär problem med avstånd och transport till barnomsorg och skola. Parallellt med att bevilja boende för sex månader i taget bör man – inte minst ur ett barnperspektiv – beakta möjligheten motivera till förändringsarbete och flytt till annan ort där eget kontrakt kan erhållas.

Stadsdelsförvaltningen välkomnar planerna på utvecklade samverkansformer med SHIS, utbyggnad av stödboenden och gruppboendestäder enligt SoL och LSS samt utveckling och planering av boendeformer för äldre personer med missbruk och hemlöshet. Förvaltningen bedömer dock att det behövs ytterligare boendeformer. Det är vidare förvaltningens uppfattning att försöks- och träningslägenheter inte bör erbjudas långvarigt hemlösa utan bör reserveras för den målgrupp som kan få dessa idag mot bakgrund av missbruks- och/eller sjukdomsproblem. Däremot behöver andra boendeformer utvecklas för klienter som i liten eller ingen utsträckning behöver stödinsatser men som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Förvaltningen ser även ett behov av såväl akuta som långsiktiga boendeformer för hemlösa personer med funktionsnedsättning och som inte kan beviljas bostad enligt SoL och LSS.

Vad gäller kunskapsutveckling instämmer stadsdelsförvaltningen i vikten av att i möjligaste mån använda evidensbaserade metoder och arbetssätt, att dokumentera, följa upp och utvärdera metoderna. Förvaltningen kan se nytta av en stadsövergripande inventering bland befintliga metoder, en systematisk genomgång och urskiljning av vilka beprövat effektiva metoder som bäst kan anpassas till de förhållanden som råder i olika delar av staden.

För stadsdelsförvaltningen är det viktigt att understryka att stora delar av den hemlöshetsproblematik som Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning har att hantera inte löses med hjälp av den föreslagna strategin. Strategin avgränsas till socialtjänstens arbete och underskottet av bostäder och förekomsten av strukturella problem kommer att kvarstå. Förvaltningen bedömer inte att strategin i dess nuvarande utformning kommer att leda till ett reducerat inflöde eller utökat utflöde av hemlösa i detta stadsdelsområde. Med det i åtanke, och med beaktande av de utökade momenten i handläggningen samt beviljandet av stadigvarande boendelösningar på minst sex månader, bedömer förvaltningen att strategin kommer att medföra ökade kostnader.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig likväl positiv till införandet av en strategi mot hemlöshet i Stockholms stad. Strategin utgör ett viktigt första steg och en gemensam utgångspunkt för det fortsatta arbetet i staden.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2014 att tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av ledamoten Claes Elmgren m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Tina Kratz (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Ewa Larsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar en strategi för arbetet med att motverka hemlöshet. En strategi kan ge dem som arbetar med hemlösa idag bättre och långsiktigare förutsättningar att kunna förebygga och möta gruppen på bästa sätt. Det är angeläget att lyfta fram att långsiktighet inom hemlöshetsarbetet även kräver fungerande och långsiktiga boendekedjor.

Strategin fokuserar på flera av de viktigaste områdena inom hemlöshetsarbetet; det förebyggande arbetet, att arbete och sysselsättning är viktiga komponenter för att motverka hemlöshet och samverka med andra huvudmän. För en fungerande samverkan krävs att även andra intressenter tar sin del av det förebyggande arbetet (främst bostadsföretagen och landstingspsykiatri).

Strategin är en klar ambitionshöjning i arbetet för att motverka hemlöshet, vilket välkomnas. När en ambitionshöjning görs behöver dock medel avsättas till stadsdelsförvaltningarna. Kostnader för boenden kommer att öka och det måste också till nya boende-lösningar för att inte strategin ska bli uddlös. För att understryka ambitionshöjningen föreslås i strategin att förvaltningarna för akut hemlösa skall erbjuda boendelösning på minst sex månader – ett gynnande beslut på sex månader innebär att socialtjänsten iklätt sig ett kostnadsansvar för sex månader.

I strategin lyfts även fram att två tredjedelar av stadens hemlösa har tillhörighet i en stadsdelsförvaltning. Allt mer av arbetet med och för denna grupp görs ute på stadsdelsförvaltningarna. Det är viktigt att likställighet inom staden ska råda, vilket strategin ska verka för. Det är därför av vikt att stadens fördelningsnycklar ses över, så att de ekonomiska förutsättningarna är lika mellan stadsdelsförvaltningarna.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning avsätter redan idag särskilda resurser för aktivt arbete med vräkningsförebyggande insatser. En väl uppbyggd samverkan finns med bland annat hyresvärdar och kronofogdemyndigheten. En gemensam strategi för hela staden blir ett viktigt stöd i det fortsatta arbetet med att motverka hemlöshet.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 februari 2014 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Birgitte Isberg m.fl. (S), ledamoten Rebwar Hassan m.fl. (MP) och Rudy Espinoza (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Birgitte Isberg m.fl. (S), ledamoten Rebwar Hassan m.fl. (MP) och Rudy Espinoza (V), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att staden tar ett samlat grepp om hemlöshetsfrågan. Det är som det påpekas i förslaget en högst angelägen fråga, där flera parter behöver samverka för att nå det övergripande målet att hemlösheten i stort ska minska. Hemlöshetsproblematik samvarierar ofta med annan typ av problematik – arbetslöshet, missbruk, psykisk ohälsa – vilket ökar kravet på en effektiv samverkan.

Förvaltningen har de senaste åren haft fokus på att arbeta vräkningsförebyggande. Inom socialtjänstens mottagningsenhet har hyresrådgivare arbetat uppsökande gentemot personer där hyresvärderna rapporterar om hyresskuld, störningar etcetera och som inte redan har en etablerad kontakt med socialtjänsten. Förvaltningen har sett att arbetet varit framgångsrikt, och det är därför positivt att arbetssättet lyfts fram som en viktig del av strategin.

De högt uppsatta målen i strategin är lovvärda, men för att de ska kunna uppfyllas krävs främst att det byggs fler bostäder, framför allt små och billiga hyresrätter. En viktig faktor för att en person ska gå från hemlöshet till eget boende är att denne är självförsörjande. Förvaltningen har samtidigt erfarenhet av att det kan vara svårt för personer att få arbete om de inte först har en bostad. Alltså behövs ett arbetssätt där både den egna försörjningen och hemlösheten är i fokus.

En prioriterad målgrupp som lyfts fram i strategin är unga vuxna 18-25 år. Förvaltningen instämmer i att detta är en viktig grupp att arbeta med. Om den enskilde inte lyckas ta sig in på bostadsmarknaden i den åldern finns risken att hemlösheten permanentas över tid. För att lyckas behövs dock tillgängliga lösningar. Det är i dagsläget svårt att hitta mer långsiktiga boendeplatser för unga vuxna, liksom det kan

vara svårt att hitta akuta lösningar för de som inte platsar på härbärg. Här behövs ett stadsövergripande arbete för att hitta fungerande lösningar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 mars 2014 att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Ann-Katrin Åslund m.fl. (FP) och Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Ornina Younan m.fl. (S), Jonas Ljungstedt m.fl. (V) och Derya Uzel (MP), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till att staden tar ett samlat grepp om hemlöshetsfrågan, samt lämnar följande synpunkter.

Strategin är en tydlig markering från staden sida att hemlösheten är en prioriterad fråga, vilket välkomnas. När en sådan satsning görs behöver dock medel avsättas till stadsdelsförvaltningarna. Kostnader för boenden kommer att öka och det måste också till nya boendelösningar för att inte strategin ska bli kraftlös. Det är angeläget att lyfta fram att långsiktighet inom hemlöshetsarbetet även kräver fungerande och långsiktiga boendekedjor. Här behövs ett stadsövergripande arbete för att hitta fungerande lösningar.

Förvaltningen anser vidare att följande punkter i ärendet bör tydliggöras:

- Skulder är oftast det största hindret för övertagande av försökslägenhetskontrakt eller för att få en bostad via Bostadsförmedlingen i den vanliga kön. Det räcker inte med att stadsdelarna har någon person som arbetar med budget- och skuldrådgivning utan det måste vara ett arbete som sker kontinuerligt. En modell skulle kunna vara projektet ”Ekonomi i fokus” som Enskede- Årsta-Vantör har tagit fram. Syftet var att finna verksamma arbetssätt för att förhindra vräkningar och skapa vägar till ordinarie hyresmarknad som minskar hemlöshet. Det är hjälp med vardagsekonomi den här målgruppen är mest i behov av.
- ”akuthemlösa mer än en månad” och sedan vart hänvisas de till?
- När det gäller delmålet ”minst sex månaders beslut om boende”, anser

förvaltningen att i de fall där det bedöms att individen har förmåga att ordna eget boende, bör beslut fattas med kortare löptid än sex månader.

- Förvaltningen instämmer med delmålet casemanager men ställer sig undrande till hur är det tänkt att tjänsten ska finansieras?
- Under rubriken äldre hemlösa, anser förvaltningen att ansvaret för målgruppen hemlösa över 65 år bör tydliggöras. Är målgruppen individ- och familjeomsorgens ansvar eller ligger ansvaret hos äldre- och funktionshinder? Individ- och familjeomsorg får inga medel för gruppen över 65 år.
- Det finns inga höga ambitioner i strategin för målgruppen barnfamiljer. Det är en ”barnkonsekvensanalys inför en avhysning av en barnfamilj” som ska göras samt att ”återbesök inom 5 dagar efter att vräkningen verkställs”. Ett rimligare mål skulle vara att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem.

I strategin lyfts även fram att två tredjedelar av stadens hemlösa har tillhörighet i en stadsdelsförvaltning. Allt mer av arbetet med och för denna grupp görs ute på stadsdelsförvaltningarna. Det är viktigt att likställighet inom staden ska råda, vilket strategin ska verka för.

Det är därför av vikt att stadens fördelningsnycklar ses över, så att de ekonomiska förutsättningarna är lika mellan stadsdelsförvaltningarna. Det krävs långtgående utredningsinsatser och analyser. Det är en fråga för politiken att ta ställning till vilka åtgärder som ska vidtas för att hantera frågan.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2014 att tjänsteutlåtandet utgör svar på skrivelsen.

Reservation anfördes av Gunnar Ågren (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Erik Malm m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till strategin för att motverka hemlöshet i Stockholm stad. Strategin tar upp relevanta delar och har tydligt formulerade mål och delmål som underlättar det dagliga arbetet och arbetet generellt inom förvaltningen med att motverka hemlöshet. Den strävar också mot ett likartat hemlöshetsarbete inom hela staden. Strategin innehåller en del förändringar i arbetet med hemlösa. Förvaltningen efterlyser en plan för hur arbetet ska gå till med exempelvis att erbjuda långvarigt

hemlösa tränings- och försökslägenheter och likaså hur samverkansformer med SHIS ska utvecklas.

Mål och delmål är tydliga. För att veta om arbetet med att motverka hemlöshet ger resultat för de hemlösa anser förvaltningen att målen bör kvantifieras, som exempelvis i Finland, där regeringen har som mål att halvera långtidshemlösheten mellan 2008-2011. Kartläggningen som socialförvaltningen regelbundet utför visar att hemlösheten minskar och då borde det vara möjligt att sätta upp rimliga mål utifrån de resultat som framkommer. Arbetet med att motverka hemlöshet inom stadsdelsförvaltningarna skulle bli ännu tydligare.

Nedan följer definitioner och avsnitt som enligt förvaltningen bör förtydligas i strategin

- Vad innebär ”långvarigt hemlösa”? (ex s. 23)? Hur länge är ”långvarigt”?
- Vilken typ av boende ska erbjudas ”alla som har varit akut hemlösa mer än en månad” (s. 22)?
- Vad menas mer konkret med ”utvecklade samverkansformer med SHIS finns med syfte att utöka antalet lägenheter” (s. 25) för barnfamiljer?

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 mars 2014 att överlämna detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Viktor Morawski (MP) och Emelie Roxby Schüsseleder m.fl. (V), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslagen strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019. Strategin fokuserar på de viktigaste områdena, har en tydlig struktur med övergripande mål samt mål och delmål för olika målgrupper. Förvaltningen anser dock att vissa delar i strategin behöver förtydligas ytterligare.

Det är bra att målgruppen *Äldre hemlösa* uppmärksammas särskilt men förvaltningen anser att ansvaret för målgruppen hemlösa över 65 år bör tydliggöras. Är målgruppen individ- och familjeomsorgens eller äldreomsorgens ansvar? Frågeställningen har också kopplingar till vilket verksamhetsområde som tilldelas resurser för målgruppen.

I strategins målgrupper under rubriken *Akut hemlösa* nämns att akuta boendelösningar inte ska bli långvariga och man ska ge möjligheter till mer långvariga boendelösningar. Förvaltningen vill framhålla att det i Stockholm råder en akut brist på boende för personer med komplex problematik. När det råder brist på bostäder så

fastnar dessa personer på de olika boendena och de korta placeringarna blir längre trots att det inte är önskvärt. Det är därför viktigt med en utbyggnad av olika former av långvariga boenden för hemlösa med olika typer av komplex problematik, exempelvis äldre missbrukare med begynnande demens som inte kan eller vill sluta med sitt missbruk.

Under målgruppen *Långvarigt hemlösa* står att det är viktigt att inventera vad den enskilde har för mål med sitt boende d.v.s. om de önskar bo kvar i HVB-hem eller att få en egen lägenhet. HVB-hem är en biståndsbedömd insats som inte kan beviljas bara för att man önskar bo kvar där. Insatsen beviljas endast till den som har behov av detta och enbart bostadslöshet är inte ett sådant behov. Den enskilde får inte ges uppfattningen att HVB-hem är den långsiktiga lösningen.

Förvaltningen föreslår därmed att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 mars 2014 att godkänna tjänsteutlåtandet som svar på remissen och översända detsamma till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Therese Carlborg m.fl. (M), ledamoten Ivar Järnefors m.fl. (FP) och ledamoten Malin Björk (C), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Östermalms SDF instämmer i SoF:s bedömning att en strategi för att motverka hemlöshet kan ha betydelse för det fortsatta hemlöshetsarbetet i staden. Strategin ger SDF och SoF en gemensam plattform och utgångspunkt i arbetet med att motverka hemlöshet. Förvaltningen instämmer även i det att den föreslagna strategin fokuserar på de viktigaste områdena, vilka också har konkretiserats i mål och delmål på ett tydligt sätt. Strategin tar dock inte upp den hemlöshetsfråga som idag kanske upplevs som mest akut, den snabbt ökande gruppen hemlösa utländska EU-medborgare som mer eller mindre tillfälligt vistas i staden.

Rådet för funktionshinderfrågor vill understryka att den stora gruppen ensamstående vuxna hemlösa med grava missbruksproblem och/eller psykisk ohälsa har omfattande behov av stödinsatser innan de blir hemlösa och efter att det blivit hemlösa, vilket de menar måste uppmärksammas.

SHIS

SHIS kontorsutlåtande daterat den 21 mars 2014 har i huvudsak följande lydelse.

SHIS välkomnar att staden formulerat en strategi som anger inriktningen för stadens arbete med hemlöshetsproblematiken och tydligt anger de målgrupper som ska prioriteras.

Strategin innehåller inga direkta nyheter, utan värdet ligger i att det tagits fram ett samlat styrdokument som stadens förvaltningar och andra aktörer har att förhålla sig till. SHIS ser mycket positivt på att strategin tydligt markerar samverkan mellan olika aktörer som stadens förvaltningar, myndigheter, hyresvärdar och idéburna organisationer. Det är också av stort värde att strategin betonar att insatser för de angivna målgrupperna ska följa en plan och följas upp. SHIS saknar emellertid en redovisning av hur staden avser implementera strategin och en analys av vilka insatser som krävs för ett förverkligande av den angivna inriktningen. Vidare menar SHIS att strategin bör kompletteras med en katalog över de aktörer som arbetar med hemlöshetsfrågor i staden. Av denna bör framgå de olika aktörernas uppdrag och ansvarsområden. Därmed skulle förutsättningarna för en effektiv samordning av stadens insatser öka.

I det följande kommenteras de delar i strategin som berör SHIS verksamhet.

Stockholms stads definition av hemlöshet

Staden använder följande definition av hemlöshet:

1. En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendalternativ eller är uteliggare.
2. Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
3. Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max 3 månader).
4. Däremot räknas inte en person som hyr i andra hand eller bor inneboende hos någon anhörig eller släkting.

Hemlöshetsstrategin behandlar insatser för personer med uppehållsrätt, men även för de socialt utsatta EU-medborgare som inte har uppehållsrätt finns ett behov av fortsatt kunskaps- och metodutveckling. EU-medborgare utan uppehållsrätt berörs således inte av hemlöshetsstrategin utan andra strategier och planer.

Kommentar

SHIS hyresgäster faller in under punkt fyra ovan och omfattas således inte av hemlöshetsdefinitionen. Hyresgästerna hos SHIS har ett eget kontrakt, men avstår från besittningsskydd. Boendetiden är begränsad och uppgår i normalfallet till fem år. Under boendetiden erbjuds hyresgästerna bostadssociala stödinsatser i syfte att rusta dem för ett inträde på den ordinarie bostadsmarknaden. Som stadens bostadssociala

resurs är SHIS emellertid en mycket viktig aktör i den mening att ett boende hos SHIS både förebygger och avhjälper hemlöshet.

SHIS uppdrag och roll

SHIS är stadens bostadssociala resurs och har kommunfullmäktiges uppdrag att tillhandahålla genomgångsbostäder för stockholmare som står vid sidan om den ordinarie bostadsmarknaden.

De verksamhetsgrenar inom SHIS som närmast tangerar hemlöshetsstrategin är stödboende för ungdomar och vuxna, genomgångsbostäder för familjer och referensboende. Dessa boendeformer omfattar i nuläget närmare 600 lägenheter. Därtill ska läggas att socialtjänsten blockförhyr 310 lägenheter av SHIS. Verksamheten inom dessa delar av SHIS kan sägas motsvara det som i förordet till strategin beskrivs som ”steget vidare till eget kontrakt”. Med en väl utvecklad metodik arbetar SHIS för att hyresgästerna ska komma vidare till den ordinarie bostadsmarknaden. Insatserna består av råd och stöd, boskola och tillgång till egen budget- och skuldrådgivare. I stödboende för vuxna tillkommer också hjälp med att sköta sin bostad och vid behov den personliga hygien. För varje hyresgäst finns en genomförandeplan som anger syftet med boendet och omfattningen av insatserna. Uppföljning sker regelbundet tillsammans med socialtjänsten.

Socialtjänstens ansvar vad gäller boende

Med hänvisning till socialtjänstlagen kapitel 5, anges i strategin de grupper av personer som socialtjänsten har ansvar för i första hand. Där nämns barn och unga, äldre, personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning, personer med missbruk brottsoffer.

Kommentar

Som tidigare nämnts ser SHIS positivt på att strategin tydligt markerar de grupper som ska prioriteras i stadens hemlöshetsarbete och att mål och delmål anges för respektive grupper. Målformuleringarna kan dock tyckas väl allmänt hållna och oprecisa. De ger snarare uttryck för en önskad riktning än förväntade prestationer. SHIS utgår ifrån att målen och delmålen kommer att kläs i mera precisa och operativa termer i kommande verksamhetsplaner.

I strategin sägs vidare att enbart bostadslöshet inte är orsak att bevilja boende enligt SoL och LSS. Här vill SHIS fästa uppmärksamhet på att det finns andra grupper än de som nämns ovan, som löper risk att hamna i hemlöshet. Det gäller exempelvis unga ensamstående föräldrar med minderåriga barn och med egen försörjning, som befinner sig i en akut bostadssituation. De har i dag betydande svårighet att nå fram till socialtjänsten och komma i åtnjutande av samhällets stöd- och hjälpinsatser. SHIS menar att denna grupp borde uppmärksammas i strategin, inte minst med avseende på barnperspektivet.

Arbete för att förebygga avhysningar

I strategin framhålls att en strukturerad samverkan mellan socialtjänsten, hyresvärdar och kronofogdemyndigheten är en förutsättning för att kunna förhindra en vräkning. Ingen har intresse av att en hyresgäst vräks och ju tidigare i processen samverkan sker desto lättare att hitta lösningar. Detta gäller inte minst för

barnfamiljer.

Kommentar

SHIS ställer sig till fullo bakom denna intention och vill understryka vikten av en snabb och enhetlig handläggning hos socialtjänsten, när en hyresskuld har aviserats.

Målgrupperna

De målgrupper som anges i strategin är akut hemlösa, långvarigt hemlösa, barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden, hemlösa med komplex problematik i form av missbruk- och fysisk och/eller psykisk ohälsa, unga vuxna hemlösa eller i riskzonen att bli hemlösa. För varje grupp redovisas mål och delmål.

Kommentar

I praktiken vänder sig SHIS verksamhet i mindre eller större utsträckning till samtliga målgrupper. SHIS verksamhet bedrivs i nära samverkan med socialtjänsten. Tydliga genomförandeplaner som anger mål, insatser och uppföljning är fundament i arbetet.

Akut hemlösa

Socialtjänsten har ansvaret för boende för akut hemlösa antingen i form av egna verksamheter, uppdrag till privata entreprenörer eller i samverkan med idéburna organisationer. Strategin framhåller att det är viktigt att hitta former för att säkerställa att personer som varit inskrivna vid en institution eller kriminalvårdsanstalt inte kommer direkt ut i akut hemlöshet.

Kommentar

SHIS referensboende i Älvsjö vänder sig till denna målgrupp. Verksamheten omfattar för närvarande 32 lägenheter och syftet är att hyresgästen efter en boendetid om maximalt ett år ska kunna flytta vidare till en genomgångsbostad hos SHIS eller till annat av socialtjänsten planerat boende. Verksamheten har omstrukturerats under senare år både till innehåll och volym. Arbetet har en tydlig inriktning på att rusta hyresgästen för ett eget självständigt boende. Verksamhetens omfattning har anpassats till socialtjänstens efterfrågan.

Långvarigt hemlösa

Enligt strategin är det särskilt viktigt att socialtjänsten arbetar för att hitta mer stadigvarande boendelösningar för gruppen långvarigt hemlösa.

Kommentar

Många av hyresgästerna i SHIS stödboende för vuxna har en historia med hemlöshet. Hos SHIS får de tillgång till en egen lägenhet kombinerat med aktiva och målinriktade stödinsatser. Arbetet bygger på en genomförandeplan som upprättas tillsammans med socialtjänsten. I planen definieras den enskildes stödbehov. Detta omfattar daglig tillsyn, social samvaro, hjälp med skötsel av bostaden och vid behov den personliga hygien. SHIS lägger också stor vikt vid att erbjuda hyresgästen en rad olika aktiviteter i syfte att bryta ofrivillig ensamhet. SHIS har i dag 277 hyresgäster i stödboende för vuxna. Efterfrågan är stor och verksamheten utökas kontinuerligt.

Barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden

Ett av målen i strategin är att antalet familjer eller vårdnadshavare med barn som

har ett mer stadigvarande boende ska öka. Som ett delmål angavs att det finns utvecklade samverkansformer med SHIS med syftet att utöka antalet lägenheter. Vidare betonar strategin att det för varje familj eller vårdnadshavare med barn som har en osäker boendesituation ska finnas en plan med individuellt anpassade mål och delmål för boendesituationen. Planen ska följas upp löpande.

Kommentar

SHIS konstaterar att den inriktning som anges i strategin ligger helt i linje med den metodik som SHIS tillämpar. SHIS upplåter för närvarande 210 lägenheter som genomgångsbostäder för familjer. Verksamheten har byggts ut kraftigt under senare år. Efterfrågan från socialtjänsten är fortsatt stor. Våren 2015 tillkommer ytterligare 46 lägenheter för familjer, då etapp 2 av SHIS nya fastighet i Västertorp, Bjällerkransen, tas i drift. Många av de barnfamiljer som bor hos SHIS har en relativt omfattande social problematik. SHIS skulle gärna se socialtjänstens enheter för barn, ungdomar och familjer som samarbetspartner i dessa ärenden. I dag handläggs bostadsfrågor för barnfamiljer ofta av enheterna för försörjningsstöd, vilket tenderar att begränsa insatser till ekonomiskt stöd.

Hemlöshet med komplex problematik i form av missbruk och fysisk och/eller psykisk ohälsa

Enligt strategin finns det personer i den här gruppen som både är akut och långvarigt hemlösa. Några har emellertid boendelösningar sedan några år tillbaka.

Kommentar

Även den här gruppen är relativt vanligt förekommande i SHIS stödboende för vuxna. Med daglig tillsyn, individuellt anpassade stödinsatser, social samvaro och tillgång till lagad mat klarar många av dem sitt boende hos SHIS. SHIS boendestödjare arbetar i allt väsentligt enligt modellen med case-management som förordas i strategin. SHIS har därtill väl utvecklade samarbetsformer med primärvården och psykiatrin.

Unga hemlösa eller i riskzon att bli hemlösa

Kommentar

För de grupper som omnämns i strategin kan SHIS stödboende för unga vuxna (18-30 år) många gånger vara ett alternativ. Verksamheten vänder sig till personer med psykisk ohälsa, neuropsykiatriska diagnoser och/eller till personer som av andra skäl inte klarar av att få ordning och struktur på vardagen. SHIS har för närvarande 60 hyresgäster i stödboende för unga vuxna. Efterfrågan från socialtjänsten är stor och verksamheten utökas kontinuerligt. Vidare erbjuder SHIS socialtjänsten möjlighet att teckna försökskontrakt på ungdomsbostad. Det gäller ungdomar som vid ansökningstillfället inte når upp till gällande kriterier för en ungdomsbostad, men bedöms göra det inom en tidshorisont på 1 år. I nuläget bor 61 ungdomar på försökskontrakt hos SHIS.

Äldre hemlösa

I strategin framhålls att äldre hemlösa ska prioriteras i det förebyggande arbetet och akuta boendelösningar ska undvikas. Vidare sägs att inga personer som är 65+ som blir avhysta ska hänvisas till härbärgen eller andra akuta boendelösningar såsom

camping/vandrarhem.

Kommentar

SHIS ansluter sig till den inriktning som strategin anger för gruppen äldre hemlösa. Det ska även framhållas att personer i åldern 65+ är relativt vanligt förekommande bland SHIS hyresgäster, framför allt i stödboende för vuxna.

Saknad grupp

SHIS saknar i strategin en grupp som också särskilt bör lyftas fram. Det handlar om en grupp äldre missbrukare med tilltagande sjuklighet, med sådana fysiska och psykiska funktionshinder att de inte längre kan tas emot eller kan bo kvar inom till exempel SHIS stödboende. När detta uppstår är alternativet sjukhus/sjukhem, där målgruppen i regel inte känner sig accepterad och/eller inte blir tolererad av övriga boende.

SHIS har lagt förslag till staden, till socialförvaltningen, i dess egenskap av samlad företrädare för stadens socialtjänst om ett sådant boende vars arbetsnamn är stödboende nivå 3+.

Avslutning

Som tidigare framhållits ser SHIS positivt på att staden tagit fram ett förslag till strategi för att motverka hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019. SHIS tillstyrker den inriktning och de intentioner som kommer till uttryck i strategin. Dock menar SHIS att förslaget till strategi bör utvecklas och kompletteras i enlighet med vad som anges i detta tjänsteutlåtande.

Stockholms stadsmission

Stockholms stadsmissions yttrande daterat den 21 mars 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Stadsmission välkomnar Stockholm stads hemlöshetsstrategi och ansatsen till sammanhållen politik på stadsövergripande och stadsdelsnämnds nivå. SSM välkomnar också att strategin är långsiktig och att en bred politisk majoritet har ställt sig bakom – detta borgar för långsiktig utveckling av arbetet med att motverka hemlöshet i Stockholms Stad.

Stockholms Stadsmission hade önskat en tydligare tvärpolitisk ansats i strategin. Hemlöshet är inte enbart en socialpolitisk fråga, utan handlar minst i lika hög utsträckning om bostadspolitiska frågor. Det finns en uppbar risk att strategin därmed bidrar till att skapa en sekundär bostadsmarknad för människor i behov av stöd, istället för att bidra till att fler inkluderas på den ordinarie bostadsmarknaden.

Stockholms Stadsmission saknar tydliga indikatorer och måltal för samtliga mål och många delmål. Likaså saknar SSM definitioner av centrala begrepp såsom ”stadigvarande boendelösning”, ”långvarigt hemlös” och ”längre beslut”. Därmed är det också svårt att uttala sig om huruvida ambitionsnivån i strategin är tillräcklig. Stockholms Stadsmission anser att det är beklagligt att mål som avser vräkning av

barn/barnfamiljer inte är skarpare formulerat. Stockholms Stad bör ha en nollvision för vräkning av barn/barnfamiljer.

På samma sätt anser Stockholms Stadsmission att Bostad Först bör lyftas fram på ett tydligare sätt. Bostad Först är den enda evidensbaserade boendelösningen och bör därför prioriteras framför andra långsiktiga boendelösningar.

Stockholms Stadsmission välkomnar att strategin återkommande lyfter fram samverkan med ideell sektor som en kritisk framgångsfaktor, men vill gärna framhålla att samverkan inte enbart bör begränsas till ”insatser för de allra mest utsatta”/basbehovsstöd, utan också bör fokusera på innovation och metodutveckling. Stockholms Stadsmission skulle särskilt välkomna möjlighet att utveckla Idéburna Offentliga Partnerskap, som ett sätt att ömsesidigt skapa förutsättningar och resurser för sådana samarbeten.

Stockholms Stadsmission noterar att strategin inte omfattar EU-medborgare utan uppehållsrätt, men ser fortsatt behov av att arbeta fram en långsiktig plan för arbetet även med denna målgrupp. Stockholms Stadsmission är gärna delaktig i en sådan dialog.

Stockholms Stadsmission noterar att strategin inte synliggör hur arbetet med delaktighet, inflytande och motivation för brukare kommer att utvecklas under strategiperioden. Stockholms Stadsmission vill betona att just detta arbeta ofta är centralt för att få till stånd ett framgångsrikt långsiktigt förbättringsarbete.

Stockholms Stadsmission välkomnar många av de mål som lyfts fram inom ramen för strategin. Detta gäller särskilt möjligheten till sex månaders beslut om boende, förutsatt att beslut fortfarande anpassas efter brukarens individuella behov och önskemål. På samma sätt är det väldigt positivt att inga personer som är över 65 ska hänvisas till härbärgen.

Frälsningsarmén

Frälsningsarméns tjänsteutlåtande daterat den 25 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Frälsningsarmén välkomnar förslaget om att ta fram en strategi gentemot hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019 samt att det tillsätts en samordnare för detta.

Vi välkomnar dessutom inte minst målet om att ingen skall vara hänvisad till ett akut boendelalternativ längre en månad och delmålet att alla som har varit akut hemlösa mer än en månad erbjuds minst sex månaders beslut om boende. Vår erfarenhet är ofta att många personer i hemlöshet får korta placeringstider vilket gör att vårt arbete på både Värtahemmet och Kurön (två av våra institutioner för människor i hemlöshet och som ingår i den sammanhållande vårdkedja där Midsommarkransens härbärge utgör startpunkten) inte kan bedrivas på ett kvalificerat sätt i den utsträckning vi vill. Minst sex månaders boende skulle öka förutsättningarna för att bedriva ett motiverande förändringsarbete av god kvalitet.

Vi välkomnar också delmålet om att det för flera av strategins målgrupper (t.ex. akut resp. långvarigt hemlösa, hemlösa med komplex problematik i form av missbruk- och fysisk och/eller psykisk ohälsa samt äldre hemlösa) skall finnas en individuell plan med personens delmål och mål för sin boendesituation m.m. vilket är ett verktyg (individuella handlingsplaner) som vi arbetar utifrån, både på Värtahemmet och på Kurön.

Några kommentarer/förtydliganden avseende förslaget/stadens strategi gentemot hemlöshet som vi vill lyfta fram är följande:

I förslaget anges tre viktiga utgångspunkter: förebyggande insatser, att möta den akuta hemlöshet och steget vidare till eget kontrakt och sysselsättning (att personer blir självförsörjande är en viktig del). Man pekar också ut några grupper som är särskilt utsatta och som man inte vill ska bo på härbärgen/akutboende. Det är unga, barnfamiljer och äldre som man vill se andra boendalternativ för. I strategin slår man fast att man inte tror på kortsiktiga placeringar från dygn till dygn eller vecka till vecka utan man vill ha mer långsiktiga placeringar för att ge större möjligheter till de som arbetar med hemlösa, att kunna motivera till förändringsarbete och arbeta med insatser. Det här bör förtydligas, är det dygnet-runt-verksamheter man efterfrågar än mer istället för akutboende/härbärgen, något som också ligger i linje med nästa fråga (se nedan)?

I förslaget framhåller man att en utgångspunkt för stadens långsiktiga arbete för att motverka hemlöshet är att hitta så stadigvarande boendelösningar som möjligt. Vad som avses med stadigvarande boendelösningar är dock oklart utöver att man framhåller vikten av längre placeringstider för att de som arbetar med människor som befinner sig hemlöshet skall kunna motivera till förändringsarbete och arbeta med insatser. Det bör förtydligas vad som avses med stadigvarande boendelösningar.

I förslaget nämns att det så långt som möjligt skall användas evidensbaserade metoder och arbetssätt i arbetet för att motverka hemlöshet. Metoderna som används skall dokumenteras, följas upp och utvärderas. Lyckosamma verksamheter skall stärkas. Detta borde förtydligas, dvs. hur lyckosamma verksamheter skall stärkas.

I förslaget är ett mål att personal som arbetar med hemlöshet och hemlösa personer skall sträva efter att så långt som möjligt använda evidensbaserade metoder och arbetssätt för att motverka hemlöshet och att berörd personal deltar fortlöpande i utbildning. Här är det av vikt att socialtjänst bjuder in frivilligorganisationer, inte minst personalen från de institutioner där socialtjänst placerar klienter som befinner sig i hemlöshet, vilket skulle kunna bidra med ytterligare värden utöver själva utbildningarna.

I förslaget nämns stadens planering av utbyggnader av olika boendeformer när det gäller långvarigt hemlösa. Det är av stor vikt att den här informationen når oss på Frälsningsarmén i ett tidigt skede så vi har kännedom om vilka behov som föreligger enligt Stockholms stad.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar att strategin kompletteras med målet ”Inga barn ska vräkas”.
2. Ärendet återremitteras för omarbetning och komplettering med kvantitativa delmål.
3. Ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin.
4. I övrigt anføres följande.

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner.

Genomgående i förslaget till strategi saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller lång sikt.

Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m fl.) involveras.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots

att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av strategi. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V) enligt följande.

Vänsterpartiet har ingenting emot fem-årsplaner. Det är oftast nödvändigt om man ska förändra något som är så fastrotat som hemlöshet. Vi har föreslagit en strategi under fem år i rad i våra budgetar. Målet i den är att staden inte ska ha några hemlösa, det är ovärdigt vår stad. Vi har tyvärr inte fått gehör.

Men, vi välkomnar den här strategin. Det är viktigt att en enig socialnämnd och senare ett enigt fullmäktige tar en strategi som håller över tid, oavsett majoritet.

Äntligen får vi en samordnare, det har vi med i vår fem-årsplan och har påmint om det ett flertal gånger. Det är bra!

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Karin Rågsjö (V) enligt följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att delvis ställa sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande
2. Att i övrigt anföras

Det aktuella dokumentet borde döpas om till "Förslag till socialtjänstens strategi för att motverka hemlöshet". Socialtjänsten ska arbeta vräkningsförebyggande med dem som redan har en bostad och riskerar förlora den. Socialtjänsten ska även som en del av arbetet med rehabilitering av personer med t.ex. beroendeproblem och psykisk funktionsnedsättning hjälpa folk till olika typer av boenden. Hushåll som har svårt att hävda sig på dagens bostadsmarknad i Stockholm ska få hjälp av socialtjänsten så att de kan ha en godtagbar boendestandard. Staden måste ha nolltolerans mot vräkning av barnfamiljer. Går det inte att stoppa en vräkning i något enstaka fall måste hög beredskap finnas för att ge familjen andra stödinsatser som de då förmodligen är i behov av. Men att stoppa vräkningen av barnfamiljer kommer inte att innebära att problemet med bostadslösa barnfamiljer försvinner.

Socialtjänsten bygger inga nya bostäder. Socialtjänsten bestämmer inte om ett hushåll ska godkännas som hyresgäst av en hyresvärd. Socialtjänsten sätter inte hyresnivåer som i många fall i dag är så höga att folk med begränsade ekonomiska resurser inte kan komma i fråga som hyresgäster på dagens bostadsmarknad, ännu

mindre skaffa sig kapital för att köpa sig en bostadsrätt. De hyresnivåer som socialtjänsten i dag godkänner som högsta hyra för olika hushållskonstellationer är så låga att många försörjningsstödstagare inte får försörjningsstöd till hela hyran. Samtidigt är det mycket svårt att bli godkänd som hyresgäst hos en ny värd – ofta även hos samma som man redan hyr av - trots att man vill byta till billigare. Dessutom har hyresnivåerna för andrahandsboenden, särskilt bostadsrätter, skjutit i höjden sedan hyressättningen för dessa blivit i stort sett fri.

För många som har undermåliga bostadsförhållanden är problemet att de inte har kommit in på bostadsmarknaden överhuvudtaget. Detta gäller för både barnfamiljer och ensamstående. De bor t.ex. inneboende hos vänner eller hyr uthyrningsrum med egen ingång. Fantasin är gränslös. Men resultatet blir ofta ytterst otillfredsställande.

Problemet med hemlöshet och bostadslöshet går inte att lösa genom de medel som socialtjänsten har till sitt förfogande. Lösningen är i stället en helt annan bostadspolitik än vad den borgerliga alliansen driver. Ökad kunskapssegregering och ett ökande antal som varken studerar eller jobbar kommer med all sannolikhet öka rekryteringen in i hemlöshet. Nedan återfinns vänsterpartiets förslag på strategi från 2010.

- Förslag på punkter i en tydlig stadsövergripande plan mot hemlöshet
- Förstärk arbetet med barn och ungdomar i riskzon så att de inte hamnar på härbärke
- 0-tolerans för vräkningar av barnfamiljer och äldre
- 500 lägenheter per år under fem år varav tränings- och försökslägenheter vid behov
- 100 lägenheter i stödboenden per år för hemlösa med psykisk problematik eller med behov av att bo kollektivt
- Hemlösa som får lägenhet har rätt till boendestöd och arbete i sociala arbetskooperativ
- Budget- och skuldrådgivning samt skuldsanering ska erbjudas alla som önskar
- Individuell handlingsplan för alla hemlösa
- Hemlöshetskoordinatorer i stadsdelsnämnderna för att stoppa vräkningar och nyrekrytering
- Ersätt daghärbärgen med sociala kooperativ som har en klar och tydlig inriktning
- Minska antalet härbärgen och satsa istället på andra typer av boenden
- Inför 29 årsgräns på härbärgen – ingen ung vuxen ska bo på härbärke
- Förstärk kompetensen inom hemlöshetsområdet i alla berörda nämnder och styrelser
- Kommunala bostadsbolag ska inte diskriminera människor med ekonomiskt bistånd vid uthyrning av lägenheter
- Privata hyresvärdar måste lämna betydligt fler försökslägenheter till bostadsförmedlingen.

Reservation anfördes av ledamoten Åsa Lindhagen m.fl. (MP) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

2. Att därutöver anföra följande

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner. Strategin bör kompletteras med målet ”Inget barn ska vräkas”.

Genomgående i förslaget till strategi saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller lång sikt. Vi anser att ärendet bör återremitteras för omarbetning och komplettering med kvantitativa delmål.

Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m.fl.) involverades.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av strategi. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet. Vi föreslår att ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i utformningen av strategin.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP) enligt följande.

Miljöpartiet yrkar att äldrenämnden beslutar att som svar på remissen säga följande:

Det finns ett starkt samband mellan vräkning och hemlöshet. Personer som blir vräkta har ofta mycket svårt att åter komma in på den ordinarie bostadsmarknaden. Att förebygga vräkningar är därför en viktig del i det samlade arbetet mot hemlöshet.”

En ”ny” riskgrupp hemlösa är äldre personer, som till exempel på grund av sjukdom kan ha fått svårt att sköta sin ekonomi och därmed riskerar att bli vräkta. Det kan även finnas andra skäl. Gruppen äldre hemlösa har ökat något i hemlöshetsundersökningen som genomfördes 2012. Det är troligt att den här gruppen hemlösa kommer att öka. Detta måste förebyggas.

Det är viktigt att uppsatta mål snarast uppfylls. Och inte dras i någon långbänk. Dels därför att antalet hemlösa 65 + ska minska rejält, att inga 65 + hänvisas till härbärgen eller andra akuta boendelösningar som camping/vandrarhem. Dels bör stadsdelsförvaltningarna samarbeta istället för att arbeta på olika sätt när det gäller ärendansvar för personer 65 + med eller utan missbruks- och/eller psykiatriska problem.

Ett samarbete med t.ex. Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) kan vara ett sätt att lösa hemlösa 65 + och deras uppkomna problem.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Mirja Räihä m.fl. (S) och ledamoten Torun Boucher (V) enligt följande.

De äldre hemlösa är de mest utsatta hemlösa och det är viktigt att se över deras situation. De har inte heller de kontakter med myndigheterna som behövs för att t.ex. få biståndsbedömning till servicehus. Ett sätt kunde vara att använda en del av de tomma servicehuslägenheterna för att åtgärda situationen för hemlösa äldre.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller m.fl. (MP) enligt följande.

Att lämna svar i enlighet med Miljöpartiets svar i socialnämnden den 26 november 2013, där barnperspektivet särskilt lyfts fram.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Löwdin m.fl. (S) enligt följande.

Detta ska vara en strategi som sträcker sig fram över åren 2014 till 2019, det är meningen att den ska vara framåtsyftande vad vi förstår men vi finner att den till den största delen tar upp redan existerande verksamhet.

Man nämner bland annat 2-årsregeln, Tak över huvudgarantin (igång sedan 1999), Boendetrappan, Bostad först (igång sedan 2010). Flera av dem bra strategier och glädjande nog har vi också fått siffror på att en del lämnar hemlösheten. Detta borde för övrigt följas upp ordentligt och utvärdera vad som varit hjälpsamt och vart de hemlösa tagit vägen.

Man sätter vidare upp ett antal mål och delmål, mer eller mindre svåra att nå. Vi efterlyser mer konkreta beskrivningar på hur man tror sig kunna uppnå dessa mål och delmål. Med denna strategi så missar man helt målet de ökande problemen för EU-medborgare och 3:e landsmedborgare i vår stad. Det är beklagligt.

Ökad samverkan tas upp på flera ställen i strategin men är svävande. Vi anser att det är av stor vikt att samarbete kommer till stånd på alla nivåer mellan socialtjänst, bostadsbolag, kronofogden med flera och att möjligheter öppnas för att tvinga fastighetsägare att upplåta bostäder även till enskilda och familjer som är fattiga och befinner sig i utanförskap.

Vidare är stödet till de ideella organisationerna idag otillräckligt. Kommer det mer resurser?

Sammanfattningsvis handlar hemlösheten mycket om hur Socialtjänsten ska få tillgång till bostäder? Rätten att rekvirera lägenheter hos samtliga fastighetsägare? Alltid förtur för inkomna lägenheter hos bostadsförmedlingen? Hur undviker man att de sociala kontrakten hamnar i vissa redan segregerade områden? Stora frågor som inte denna strategi tar upp.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Rosa Lundmark (V) och ledamoten Jimmy Lindgren m.fl. (S) enligt följande.

1. Nämnden beslutar att i huvudsak godkänna förslaget till strategi
2. Dessutom vill vi framföra följande

Stadens hemlöshetsstrategi är omfattande och det är positivt att en forskningsbaserad strategi för stadens hemlösa har utformats. Enskede-Årsta-Vantör har under en längre tid varit det stadsdelsområde som haft högst antal hemlösa i jämförelse med andra stadsdelsområden i Stockholm. För oss är det angeläget att ett strukturerat arbete mot hemlösheten tar fart.

Däremot är det anmärkningsvärt att det saknas tydliga mål i strategin om att inga barn ska vräkas, där borde både stadsdelsnämnden och staden ha en nollvision. Att barn inte ska vräkas råder konsensus om inom samtliga partier i staden. Det är också olyckligt att hemlöshetsfrågan koncentreras till socialtjänstens insatser, då hemlöshet i allra högsta grad är en bostadspolitisk och en arbetsmarknadspolitisk fråga.

Att frivilliga organisationer inte verkar ha involverats i framtagandet av strategin är förvånande. I en evidensbaserad strategi bör dessutom brukarnas erfarenheter ingå.

Innan strategin beslutas bör den gå ut på remiss till frivilliga organisationer och även de hemlösa tillfrågas om synpunkter. I vårt stadsdelsområde är Convictus som driver Bryggan-Vantör ett exempel på en verksamhet som kan bidra med värdefulla erfarenheter från hemlöshetsarbetet.

Det är en brist att EU-migranter inte ingår i förslaget till strategi, men frågan är svår och behöver förmodligen utredas ytterligare. Vi föreslår därför att socialnämnden får i uppdrag att återkomma senare med ett tillägg om EU-migranter som en del av hemlöshetsstrategin.

Reservation anfördes av ledamoten Åsa Öckerman m.fl. (MP) enligt följande.

Stadsdelsnämnden beslutar att framföra följande som svar på remissen;

1. Att strategin kompletteras med målet ”Inga barn ska vråkas”
2. Att ärendet återremitteras för omarbetning och komplettering med kvantitativa delmål
3. Att ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin
4. I övrigt anfördes följande

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vråkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vråkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar”. Detta är inga höga ambitioner.

Genomgående i förslaget till strategi saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller på lång sikt.

Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m fl) involverades.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Hellström m.fl. (M) och Lena Kling (FP) enligt följande.

En av de viktigare sakerna med barnets trygghet i centrum är också vikten av trygghet hemmavid. En viktig beståndsdel inom stadsdelen som bidrar till detta utgörs av våra vräkningsförebyggande insatser med ett främsta fokus riktat mot barnfamiljer. Denna mycket viktiga fråga har vi inom alliansen belyst i flera olika sammanhang. Sedan år 2011 har vi därför också avsatt budgetmedel i syfte att upprätthålla och utveckla denna funktion inom vår stadsdel som en permanent funktion. Perspektivet har såväl långsiktiga ekonomiska fördelar men framför allt ett tydligt humant perspektiv för barn i behov en grundläggande trygghet.

Enskede Årsta Vantör har väldigt positiva resultat av detta arbete med barnfamiljer och avhysningsärenden. Vi kan därför rekommendera fler stadsdelar att överväga någon form av permanent funktion med vräkningsförebyggande insatser för barnfamiljer i den ordinarie verksamheten.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (S) och Sebastian Sandström (MP) enligt följande.

Vi anser att staden ska vara ytterst restriktiv med vräkningar. Det förebyggande arbetet och sociala insatser ska minska behovet. Vi accepterar inte att barnfamiljer vräks. Dessa punkter ska framgå klart i policyn.

Reservation anfördes av Lars Bäck m.fl. (V) enligt följande.

Vi anser att inga barnfamiljer ska vräkas till hemlöshet. Det räcker inte att barnperspektivet ska finnas med i bedömningen

Politikerna får inte fortsätta med sin walk over till marknaden. Om den politiska viljan fanns så skulle vi politiker kunna arbeta mot hemlöshet på ett ännu mer effektivt sätt. Som det är nu tillåts marknaden sätta agendan och byggbolagen bygger för dem

som har pengar. Privata företag har inget intresse av att motarbeta hemlöshet om det hotar företagets vinster.

Planen för att motverka hemlöshet är på många sätt bra. Det är bra att antalet hemlösa minskar (även om sättet att räkna hemlösa kan diskuteras). Men politiker kan göra mer om den politiska viljan och ambitionen finns. Vi skulle t.ex. kunna avsätta fler av allmännyttans lägenheter till socialtjänsten. Vi skulle kunna bestämma att det ska byggas många nya hyresrätter till rimliga priser.

Kraven som människor ska uppfylla för att få en hyresrätt gör det omöjligt för många att få ett eget hyreskontrakt. Ombildandet av hyresrätter till bostadsrätter och byggandet av nya bostadsrätter och hyresrätter till orimligt höga priser gör att färre människor får eget kontrakt. Ett stort bestånd av allmännyttiga hyresrätter till rimliga priser är en förutsättning för att arbeta mot hemlöshet.

Enligt strategin erbjuder Stockholms stad både dag- och nattverksamheter till socialt utsatta EU-medborgare. Det är viktigt och bra men vi vet att antalet platser på nattverksamheterna är så få att de flesta som skulle ha behov av dem inte får plats. Det är viktigt att strategin för att motverka hemlöshet är en plan som håller vad den antyder och lovar.

Särskilt uttalande gjordes av Sebastian Sandström (MP) och Lars Bäck m.fl. (V) enligt följande.

Stockholms stad erbjuder svenska medborgare och personer med uppehållstillstånd i Sverige en ”tak över huvudet-garanti”. Denna garanti möjliggör att fler människor får möjlighet att tillbringa natten inomhus. Stockholm är en kylig stad stora delar av året, och ingen människa ska behöva utstå att tillbringa natten utomhus utan tillgång till säng och värme. Sverige är ett av världens rikaste länder. Att vi i detta land nekar människor tillfredsställelse av grundläggande behov såsom mat, sömn, värme och sanitet, är inte förenligt med medmänsklighet och respekt för människors lika värde.

En av EU:s grundprinciper är medborgarnas fria rörlighet. Denna princip innebär att alla EU-medborgare har laglig rätt att vistas i Sverige i tre månader. Denna rättighet gäller även för de medborgare som saknar möjlighet till egen försörjning, och därmed inte kan få uppehållsrätt. Dessa personer omfattas dock inte av Stockholms stads tak över huvudet-garanti.

Enligt Socialstyrelsens utredning från maj 2013, hade 274 ”EU-migranter” i Stockholms stad kontakt med någon frivilligorganisation eller myndighet under ett dygn. Att Stockholm med snart 900 000 invånare inte kan förse dessa personer med en sovplats för natten är skamligt.

Det vore önskvärt att undersöka möjligheten att utöka ”tak över huvudet-garantin” så att alla som vistas i staden omfattas. För att underlätta inträde på arbetsmarknaden bör staden ge alla EU-medborgare rätt till kostnadsfri språkundervisning.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Abit Dundar m.fl. (FP), Johan Nilsson m.fl. (M) och Hans Tjernström (C) enligt följande.

Nämnden välkomnar ett så viktigt dokument för arbetet mot hemlöshet. Detta arbete visar att Stockholm har höga ambitioner att minska hemlösheten. De kartläggningar som socialförvaltningen genomför vartannat år visar också att antalet hemlösa har minskat.

Det är glädjande att socialnämnden har valt att ta fram en hemlöshetsstrategi som kommer att gälla i fem år. Det kommer innebära att stadens arbete mot hemlöshet får en långsiktig och målmedveten strategi. De övergripande målen i strategin kommer att skapa enhetlighet för arbetet i stadsdelarna och hemlöshetsstrategin blir dessutom ett stöd på vägen mot ett mer evidensbaserat arbete mot hemlöshet. Det är också positivt att strategin särskilt fokuserar på utsatta grupper såsom barnfamiljer och vuxna.

Särskilt uttalande gjordes av Eva Fagerhem m.fl. (S), Carita Stenbacka Tenezakis (V) med stöd av Jessica Jorntun m.fl. (MP) enligt följande.

Vi instämmer i strategins grundtanke om att komma bort från kortsiktiga placeringar från dygn till dygn eller vecka till vecka och istället erbjuda de hemlösa mer långsiktiga placeringar. Vi anser dock att strategin kunde innehålla tydliga målsättningar om att staden inte ska ha några hemlösa liksom att inte vräka barn.

Förslaget har dock inte berört frågan om hur den bostadspolitik som bedrivs av den nuvarande politiska majoriteten i Stockholms stad påverkar möjligheterna att hitta de stadigvarande boenden som strategin talar om. Vi menar att omvandlingar av hyresrätter till bostadsrätter, lyxiga upprustningar av äldre hyreslägenheter liksom det faktum att flertalet av de nybyggda bostäderna är bostadsrätter både försvårar för utsatta grupper att ta sig in på bostadsmarknaden liksom att behålla sina eventuella lägenheter.

Med andra ord så kräver en seriös satsning mot hemlöshet en radikal omvandling av den nuvarande bostadspolitikerna så att flertalet av de lägenheter som byggs framöver blir hyresrätter, framför allt billiga hyresrätter.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V) enligt följande.

Vi anser att staden skall ha nolltolerans för vräkning av barnfamiljer till hemlöshet. Det räcker inte att barnperspektivet finns med i bedömningen. Politikerna måste sluta att lämna walk over till marknaden. Om den politiska viljan fanns skulle vi kunna arbeta mot hemlöshet på ett ännu mer effektivt sätt. Som det nu är tillåts marknaden

sätta agendan och byggbolagen bygger för dem som har pengar. Privata företag har inget intresse av att motverka hemlöshet då detta ju knappast genererar några vinster.

Strategin att motverka hemlöshet är bra på många sätt, även om sättet räkna hemlösa kan diskuteras. Men politikerna kan göra mer om viljan finns. Fler lägenheter skall kunna disponeras av socialtjänsten, men då inte endast från allmännyttan utan de privata värdarna kan åläggas att bidra med en kvot. Fler hyresrätter som byggs till rimliga kostnader så att hyrorna blir överkomliga är ett mål som en social bostadspolitik kan anta.

Kraven som idag ställs för att få kontrakt på en hyresrätt utesluter många från att få ett eget hyreskontrakt. Inte minst unga hamnar i mycket osäkra och tillfälliga boenden pga. de höga trösklar som måste forceras till ett eget boende.

Ombildandet av hyresrätter till bostadsrätter bidrar till att stänga stora grupper ute från bostadsmarknaden. Att nybyggnationen består av en stor andel bostadsrätter och hyresrätter med orimligt höga hyror gör att färre människor kan få egna kontrakt. Att det finns ett stort bestånd av allmännyttiga hyresrätter med rimliga hyror är en förutsättning för att effektivt motverka hemlöshet.

Det är anmärkningsvärt att strategin inte tar upp hemlösheten hos EU-medborgarna som vistas i Stockholm. Om stora grupper måste hänvisas till ytterst tillfälliga boenden eller vistas i tältläger undermineras allt arbete med en samlad hemlöshetsstrategi.

Särskilt uttalande gjordes av ledamot Lars Jakobsson m.fl. (MP) enligt följande.

Vi ställer oss bakom det SU som lagts vid KS av Stefan Nilsson men vill också göra följande tillägg:

Hemlöshet betraktas enbart som ett socialt problem, och erbjuds sociala åtgärder. Det är inte orimligt att strategin för att motverka hemlöshet fokuserar på att släcka de bränder som uppstår, men för att vara en strategi saknar den till stor del det långsiktiga tänkandet för hur man rent fysiskt bygger en stad där människor kan ha ett hem.

Hyresrätten är otroligt viktig för att säkra möjligheten till rörlighet på bostadsmarknaden, och precis som det nämns i strategin handlar tillväxten av hemlöshet i staden mycket om att man aldrig får in en fot på bostadsmarknaden. Idag minskar andelen hyresrätter i Stockholm, möjligheten att vid abrupta livsförändringar skaffa sig en ny bostad är snart när obefintliga för den som inte redan är väletablerad på bostadsmarknaden: strategin bör nämna detta i sin omvärldsbeskrivning. Att samtidigt inte följa internationella definitioner av hemlöshet på grund av att "vi nu kan följa statistiken enligt våra egna definitioner historiskt" är inte gott skäl nog, särskilt som det och ovanstående problematik tenderar att drabba unga kvinnor hårt; -kvinnor som oftast är yngre part i heterosexuella samboförhållanden är i och med det också extra utsatta givet dagens bostadssituation i 08-området.

Vi önskar att man på sikt funderar på att harmonisera definitionen av hemlöshet med internationella standarder. Till exempel saknas den internationella indelningen av hemlöshet rörande "living in insecure housing": med andra ord räknas du inte som

hemlös och därmed berättigad till hjälp om du bor i otrygga förhållanden (t.ex. om man lever i hot av psykiskt och fysiskt våld).

Det finns andra instanser som har huvudansvaret för att ge hjälp i sådana fall, men om det inte är kopplat till en strategi för att motverka hemlöshet så bör man få sina definitioner på rätt köl igen.

Stockholm är också del av en storstadsregion. I strategin nämns inte samverkan med gränskommunerna rörande hemlöshetsprevention vilket är ett problem för staden generellt särskilt som många unga hemlösa i kranskommunerna söker sig till innerstaden och boende här, även om inte i Hässelby-Vällingby specifikt.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anders Ödmark m. fl. (MP) enligt följande.

1. Strategin kompletteras med målet ”Inga barn ska vråkas”.
2. Ärendet återremitteras till socialnämnden för omarbetning och komplettering med kvantitativa delmål.
3. Ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin.

I övrigt anfördes följande.

Det har länge funnits konsensus bland alla partier i både riksdagen och staden om att barn inte ska vråkas från sina hem. Detta är som bortblåst i förslaget till strategi. Det finns inte ens något mål om att färre barnfamiljer än idag ska vråkas. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en vräkning av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vråkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom fem dagar” efter att vräkningen verkställts. Vart förväntar man sig att en utkastad barnfamilj, som förmodligen saknar medel att ta in på hotell/vandrarhem, ska ta vägen? Det hinner hända mycket i en barnfamilj på fem dagar. Detta är inga höga ambitioner.

I förslaget saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller på lång sikt.

Det finns inget mål om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter (fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m.fl.) involverades.

Inte ens när det gäller ”Bostad först” är förslaget till strategi tydligt trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på ”Bostad först” trots att forskning visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa. Relevanta brukarorganisationer - och personer med egen erfarenhet av hemlöshet - borde ha involverats i framtagandet av strategiförslaget.

Reservation anfördes av Reijo Kittilä (V) enligt följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen
2. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande:

Det aktuella dokumentet borde döpas om till ”Förslag till socialtjänstens strategi för att motverka hemlöshet”.

Socialtjänsten ska arbeta vräkningsförebyggande med dem som redan har en bostad och riskerar förlora den. Socialtjänsten ska även som en del av arbetet med rehabilitering av personer med t.ex. beroendeproblem och psykisk funktionsnedsättning hjälpa folk till olika typer av boenden. Hushåll som har svårt att hävda sig på dagens bostadsmarknad i Stockholm ska få hjälp av socialtjänsten så att de kan ha en godtagbar boendestandard.

Staden måste ha nolltolerans mot vräkning av barnfamiljer. Går det inte att stoppa en vräkning i något enstaka fall måste hög beredskap finnas för att ge familjen andra stödinsatser som de då förmodligen är i behov av. Men att stoppa vräkningen av barnfamiljer kommer inte att innebära att problemet med bostadslösa barnfamiljer försvinner.

Socialtjänsten bygger inga nya bostäder. Socialtjänsten bestämmer inte om ett hushåll ska godkännas som hyresgäst av en hyresvärd. Socialtjänsten sätter inte hyresnivåer som i många fall i dag är så höga att folk med begränsade ekonomiska resurser inte kan komma i fråga som hyresgäster på dagens bostadsmarknad, ännu mindre skaffa sig kapital för att köpa sig en bostadsrätt. De hyresnivåer som socialtjänsten i dag godkänner som högsta hyra för olika hushållskonstellationer är så låga att många försörjningsstödstagare inte får försörjningsstöd till hela hyran. Samtidigt är det mycket svårt att bli godkänd som hyresgäst hos en ny värd – ofta även hos samma som man redan hyr av - trots att man vill byta till billigare. Dessutom har hyresnivåerna för andrahandsboenden, särskilt bostadsrätter, skjutit i höjden sedan hyressättningen för dessa blivit i stort sett fri.

För många som har undermåliga bostadsförhållanden är problemet att de inte har kommit in på bostadsmarknaden överhuvudtaget. Detta gäller för både barnfamiljer och ensamstående. De bor t.ex. inneboende hos vänner eller hyr uthyrningsrum med egen ingång. Fantasin är gränslös. Men resultatet blir ofta ytterst otillfredsställande.

Lösningen för problemet med hemlöshet och bostadslöshet går inte att lösa genom de medel som socialtjänsten har till sitt förfogande. Lösningen är i stället en helt annan bostadspolitik än vad den borgerliga alliansen driver.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Shadi Larsson m.fl. (MP), vice ordförande Anita Lindskog m.fl. (S) och ledamoten Åsa Tillberg (V) enligt följande.

1. Att nämnden beslutar att strategin kompletteras med målet ”Inga barn ska vräkas”.
2. Ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin.
3. I övrigt anföra följande

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om nollvräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. Istället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner.

Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

Inte heller när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av strategin. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Åsa Tillberg (V) enligt följande.

Vänsterpartiet anser att det är bra att staden har ett arbete för att minska hemlöshet. Det är också bra att strategin kopplar till bostadsbristen som den viktigaste faktorn när det gäller att motverka hemlöshet. Med denna utgångspunkt är tillgången på försökslägenheter helt otillräcklig.

Man berömmer sig av en viss minskning av antalet hemlösa i Stockholm. Strategidokumentet innehåller dock ingen analys av siffrorna. Minskningen kan bero på andra skäl, exempelvis en minskad rapportering. Antalet hemlösa som rapporteras från frivilligorganisationer förefaller mycket lågt jämfört med den verksamhet som man känner till att dessa bedriver där man vet att hemlösa med tung sociala och psykiatrisk problematik ofta hänvisas till dessa verksamheter.

Strategin har satt tämligen beskedliga målsättningar för att minska hemlösheten när man inte alls kvantifierar målet, utan bara uttrycker att hemlösheten i största allmänhet ska minska. Vi instämmer i förvaltningens påpekande när det gäller barn som med sina familjer blir vräkta att målet borde vara noll och att strategin inte innehåller mycket till vägledning om hur de uppsatta målen ska nås.

Det är anmärkningsvärt att strategin inte tar upp hemlösheten bland EU-medborgare som vistas i Stockholm. Om stora grupper måste vistas i tältläger eller hänvisas till ytterst tillfälliga boendialternativ undermineras också arbetet med en samlad hemlöshetsstrategi för Stockholm.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP) enligt följande.

Att återremittera förslaget till omarbetning då vi bland annat saknar ett avsnitt om att barn inte ska kunna vräkas från sina hem, och en text om papperslösa och eu-emigranter.

Vi är positiva till att man försöker motverka hemlöshet i Stockholm stad. Men vi håller helt med förvaltningen när man tar upp att detta inte kommer göra så stor skillnad i våra områden

På socialnämndens möte den 26 november reserverade sig Stefan Nilsson (mp) mot den här strategin på en rad punkter. Den första punkten är att strategin måste kompletteras med målet att inga barn skall vräkas. "Det har länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige att barn inte skall vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget för strategi för att för att motverka hemlöshet i Stockholms stad. Ingentings sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något som det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. "

"Ärendet bör återremitteras för omarbetning och komplettering med kvantitativa delmål, strategin måste kompletteras med målet att inga barn skall vräkas och vi vill

också att ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som skall beaktas i strategin.

Reservation anfördes av ledamoten Anki Erdmann (V) enligt följande.

1. Att delvis tillstyrka förvaltningens förslag.
2. Att i övrigt anför följande;

Staden måste ha nolltolerans mot vräkning av barnfamiljer. Om det inte går att stoppa en vräkning i något enskilda fall måste det finnas en hög beredskap för att hjälpa familjen samt ge dem andra stödinsatser som de då förmodligen är i behov av.

Lösningen på problemet med hemlöshet går inte att lösa genom de medel som socialtjänsten har till sitt förfogande. Lösningen är i stället en helt annan bostadspolitik än den som den borgerliga alliansen driver. Det behövs fler hyresrätter till rimliga hyror i Stockholm.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Bo Sundin m.fl. (M) samt tjänstgörande ersättaren Lotta Gravenius (FP) enligt följande.

Hemlöshet är en svår och utsatt situation för en enskild människa att befinna sig i - ännu värre är det för familjer som hamnar i eller riskerar hamna i den, särskilt om det finns barn med i bilden. Just därför är arbetet med att förebygga och minska hemlöshet extra viktigt.

Vi konstaterar att även då staden de senaste åren varit relativt framgångsrik i sitt arbete med att minska hemlösheten finns det ännu mycket kvar att göra.

Vi tycker att det är bra att en strategi mot hemlöshet tas fram men instämmer samtidigt i förvaltningens synpunkter att frågan är större och mer komplex än vad som kan lösas med bara en strategi för i huvudsak socialtjänstens arbete. Detta dels då gruppen hemlösa inte är homogen utan innefattar människor med ofta väldigt olika omständigheter och förutsättningar men också för att utmaningarna med boende för alla kräver att byggandet av fler bostäder faktiskt startas och byggs färdigt inom rimlig tid.

Vi vill lyfta fram vikten av förebyggande arbete även vad gäller hemlöshet samt peka på att såväl en god utbildning och ett arbete är faktorer som utgör visst skydd mot hemlöshet och alltså kan verka förebyggande. Det är därför ytterst viktigt även ur detta perspektiv att effektiva utbildnings- och jobbskapande insatser fortsätter att genomföras, uppmuntras och utvecklas - såväl i stadsdelen och kommunen som i Sverige som helhet.

Vi vill avslutningsvis uppmärksamma en aspekt som inte berörs så mycket i ärendet, nämligen vikten av och det stora behovet av särskilda boenden för personer som har särskilda behov, exempelvis genom LSS-lagstiftningen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Mia Päärni m.fl. (S) enligt följande.

Vi vill tacka förvaltningen för det uppriktiga svaret till denna remiss. Det är viktigt att ta synpunkterna från Rinkeby-Kistas förvaltning till denna remiss på allvar. Som andra stadsdelar med stora utmaningar när det gäller hemlöshet kommer strategin snarare försvåra arbetet än underlätta. Om det blir så att strategin antas som den är, kan det innebära att våra stadsdelsnämnder plötsligt sitter med enorma kostnader, långt större än de man redan har, för att man måste anvisa barnfamiljer till hotell, då de är långvarigt hemlösa. Det är kanske bättre än ett vandrarhem, men inte heller det är en bra lösning. Och vem ska betala hotellnotan?

Att motverka hemlöshet utan att ha tillgång till bostäder är som de flesta säkert förstår omöjligt. Det vore bättre att börja där det verkligen gör skillnad.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Claes Elmgren m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Tina Kratz (V) enligt följande.

Att till förvaltningens svar lägga till:

Att Skarpnäcks stadsdelsnämnd aktivt verkar för att staden gör följande insatser för EU-migranter i våra stadsdelar genom att;

- Inrätta härbärge för EU-migranter i samarbete med Enskede-Årsta-Vantör/söderort, samt ge möjlighet att ställa husvagnar på campingplats eller annan plats med el, vatten, toa och avlopp.
- Inte avhysa människor från bosättningar förrän värdig övernattning finns för alla.

Det finns mycket bra i stadsdelsförvaltningens svar, men vi önskar betona att Stadsdelsnämnden har ett humanitärt ansvar för alla som vistas i vårt stadsdelsområde, även om det är Socialnämnden som sköter det uppsökande arbetet för EU-migranter.

I grannstadsdelarna Farsta-Årsta-Vantör bor idag bor människor i eländiga skjul och husvagnar i skogen runt Högdalen utan tillgång till el, vatten, avlopp och säker uppvärmning. Enskede-Årsta-Vantör har de flesta och största bosättningarna av EU-migranter, men saknar människovärdiga alternativ till övernattning i området eller i Söderort. Härbärgen för EU-migranter ligger idag nordost om centrala staden. Platserna lottas ut eftersom de inte räcker till alla, särskilt inte under de kallaste nätterna.

Bosättningarna i främst Farsta-Årsta-Vantörs stadsdelsområde har ökat och det finns exempelvis 16 bosättningar i Högdalen, varav några bosättningar på

stadsdelsnämnds mark medan de flesta ligger på exploateringsnämndens mark. Vi anser att det inte är acceptabelt att vräka människor från dessa bostättningar så länge inte alla kan erbjudas alternativ sängplats inomhus alternativt en uppställningsplats för husvagnar med tillgång till el, vatten, toa och avlopp. Förrföra mandatperioden ställde exempelvis Socialnämnden campingplatser på Skrubba till förfogande för hemlösa personer som hade vränts från bland annat Högdalstopparna. Denna mer ordnade boendeform gjorde det också möjligt att bedriva motivationsarbete för en förändrad situation.

En del av EU-migranterna möter dagligen överallt i stadsdelen som på torget i Skarpnäck, utanför tunnelbanan i Kärrtorp, utanför ICA i Bagarmossen, vid Coop i Björkhagen, vid tunnelbanan i Hammarbyhöjden. Staden centralt stödjer dagverksamheten Crossroads som ger råd och stöd till EU-migranter bland annat om arbetsmöjligheter, men vi ser också att vi lokalt måste göra mer.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Ewa Larsson m.fl. (MP) enligt följande.

En bostad är ett grundläggande mänskligt behov och likt mat och kläder en rättighet. Miljöpartiet vill kraftigt minska hemlösheten och på sikt se en nollvision för hemlöshet. I Stockholm ska ingen sakna en fast bostad. Mot denna bakgrund gläder vi oss över den ambitionshöjning som den styrande majoriteten nu pådriver för fortsatt arbete för att motverka hemlöshet.

Vi ser dock med undran och oro på att det ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj och att barnfamiljer som vränts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts.

Detta är för oss inga höga ambitioner men vi gläds åt att Skarpnäcks stadsdel inte avhyst någon barnfamilj 2013. Miljöpartiet driver att alla ska garanteras en bostad samt att det ska byggas mer billiga lägenheter. Om stöd- och vårdinstanser behövs ska det ske utifrån individens behov och med bostaden som utgångspunkt. Hemlöshet är i grunden en bostadspolitisk fråga och vi vill undanröja de hinder som idag finns på den ordinarie bostadsmarknaden. I strategin görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk och/eller psykisk ohälsa.

Vidare är det en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är som sagt i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter, andra fackförvaltningar och bolag samt Arbetsförmedlingen m fl. involverades.

Avslutningsvis instämmer vi med förvaltningen och ser det som en självklarhet att medel till stadsdelsförvaltningarna bättre anpassas till socioekonomiska förutsättningar samt att stadens fördelningsnycklar ses över, så att de ekonomiska förutsättningarna blir mer likvärdiga mellan stadsdelarna.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Birgitte Isberg m.fl. (S), ledamoten Rebwar Hassan m.fl. (MP) och Rudy Espinoza (V) enligt följande.

1. Strategin ska kompletteras med målet ”Inga barn ska vräkas”.
2. Strategin ska omarbetas och kompletteras med kvantitativa delmål.
3. Strategin ska remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin.
4. I övrigt anförs följande,

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner.

Genomgående i förslaget till strategi saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller lång sikt.

Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi,

där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m fl.) involveras.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av strategi. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Birgitte Isberg m.fl. (S), ledamoten Rebwar Hassan m.fl. (MP) och Rudy Espinoza (V) enligt följande.

Vi socialdemokrater instämmer i förvaltningens förslag till beslut, samt ställer oss till fullo bakom förvaltningens argumentation med synpunkter och förslag.

Vi vill dock därutöver anföra följande:

Stockholms stad har fyra olika definitioner av hemlöshet. Vi anser att det bör läggas till ytterligare en definition.

- Förälder som är vårdnadshavare till minderårigt barn och bor inneboende eller hyr i andra hand.

I fler fall där föräldrarna av någon anledning separerat, inte ovanligt på grund av våld i nära relation, bör den part som ”måste” flytta från hemmet få möjlighet till samhällets stöd att hitta ett eget permanent boende i sin hemkommun. I dag är det stödet i princip obefintligt. Det är vanligt att dessa föräldrar bor inneboende hos någon anhörig eller släkting eller hyr i andra hand. Detta är varken tillfylles varken för barnet/barnen eller föräldern. I dag har många föräldrar växelboende med sina barn efter en separation, båda föräldrarna vill ta samma ansvar för barnet/barnen.

Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. Det är en osäker boendesituation för både barn och föräldrar att bo inneboende eller i andra hand.

Vi anser att svårighet med boendet inte ska påverka barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Därför bör dessa föräldrar utgöra en egen grupp och räknas som hemlös. Denna grupp föräldrar har också ofta mycket små ekonomiska resurser för att köpa ett boende.

Vi vill peka på att de definitioner av hemlöshet som föreslås i strategin kan ge fel signal till dessa av våra medborgare som också har behov av hjälp till bostad:

- Flytta runt hos kamrater och bekanta så att dina barn får en orolig boendesituation så får du hjälp.

- Se till att hamna på institution så får du hjälp.
- Bli uteliggare med dina barn så får du hjälp av samhället.

Situationen har funnits i många år och har inte förbättrats. Därför anser vi att dessa föräldrar som tar sitt ansvar och har försökt ordna sitt boende som inneboende hos någon anhörig eller släkting eller hyr i andra, vilket är mycket osäkert också ska omfattas av denna strategi angående hemlösa. Då har man också beaktat barnperspektivet.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Ann-Katrin Åslund m.fl. (FP) och Ole-Jörgen Persson m.fl. (M) enligt följande.

Vi välkomnar detta viktiga dokument i arbetet mot hemlöshet. Strategin visar att Stockholm har höga ambitionen för att minska hemlösheten. Kartläggningarna som socialförvaltningen genomför vartannat år visar också att antalet hemlösa personer minskar.

Det är bra att socialnämnden valt att ta fram en hemlöshetsstrategi som ska gälla i fem år. Det innebär att Stockholms stads arbete mot hemlöshet får en långsiktig och målmedveten strategi. De övergripande målen i strategin kommer att skapa enhetlighet för arbetet i stadsdelarna. Hemlöshetsstrategin blir dessutom ett stöd på vägen mot ett mer evidensbaserat arbete mot hemlöshet. Det är också positivt att strategin särskilt fokuserar på utsatta grupper såsom barnfamiljer och unga vuxna.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Ornina Younan m.fl. (S), Jonas Ljungstedt m.fl. (V) och Derya Uzel (MP) enligt följande.

Arbetet mot hemlöshet är viktigt. Att bekämpa vräkningar, se till att antalet hemlösa minskar och att de hemlösa får stabila och varaktiga boende är mycket angeläget. De övergripande målen i strategin mot hemlöshet är bra. Barnperspektivet ska alltid finnas med. Det ska råda nolltolerans mot vräkningar av barnfamiljer. Går det inte att stoppa en vräkning i något enstaka fall måste hög beredskap finnas för att ge familjen andra stödinsatser som de då förmodligen är i behov av. Men att stoppa vräkningen av barnfamiljer kommer inte att innebära att problemet med bostadslösa barnfamiljer försvinner. Tidiga signaler om risk för vräkning måste komma fram till rätt instans inom kommunen. Det gäller alla som är i farozonen, inte bara barnfamiljer. För de som är beroende av försörjningsstöd och som socialtjänsten anser bor i för stor och dyr lägenhet kan det behövas matchningshjälp för att hitta lämplig lägenhet.

Många av de personer som är hemlösa tillhör kategorier som socialtjänsten har ansvar för. Men antalet bostäder som byggs, hyresnivån på lägenheterna, godkännande av hyresgäster, det bestäms inte av socialtjänsten. Folk med begränsade ekonomiska resurser kan inte komma i fråga som hyresgäster på dagens bostadsmarknad, ännu mindre skaffa sig kapital för att köpa sig en bostadsrätt. De hyresnivåer som socialtjänsten i dag godkänner som högsta hyra för olika hushållskonstellationer är så låga att många försörjningsstödstagare inte får försörjningsstöd till hela hyran. Samtidigt är det mycket svårt att bli godkänd som hyresgäst hos en ny värd – ofta blir det hos samma som man redan hyr av – trots att man vill byta till billigare. Dessutom har hyresnivåerna för andrahandsboenden skjutit i höjden sedan hyressättningen för dessa blivit i stort sett fri.

För många som har undermåliga bostadsförhållanden är problemet att de inte har kommit in på bostadsmarknaden överhuvudtaget. Detta gäller för både barnfamiljer och ensamstående. De bor t ex. inneboende hos vänner eller hyr i andra hand.

Hemlöshet och bostadslöshet går inte att lösa genom de medel som socialtjänsten har till sitt förfogande. Lösningen är i stället en helt annan bostadspolitik än vad den borgerliga alliansen driver.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gunnar Ågren (V) enligt följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar och återoppar i huvudsak förvaltningens tjänsteutlåtande samt anför därutöver följande som svar på remissen.

Strategin har klara förtjänster i och med att man klart tar upp bostadsfrågan som den viktigaste faktorn när det gäller att motverka hemlöshet. Med denna utgångspunkt är tillgången på försökslägenheter helt otillräcklig.

Man berömmar sig av en viss minskning av antalet hemlösa i Stockholm. Tyvärr är det mycket sannolikt att detta till stor del beror på en minskad rapportering. Antalet hemlösa som rapporteras från frivilligorganisationer förefaller mycket lågt jämfört med den verksamhet som man känner till att dessa bedriver där man vet att hemlösa med tung sociala och psykiatrisk problematik ofta hänvisas till dessa verksamheter.

Tyvärr har Alliansen lagt ut också rapportering av hemlöshet på entreprenad till ett privat företag vilket innebär att även de data som den kommunala planeringen skall bygga på undandras offentlig insyn.

Det är anmärkningsvärt att strategin inte tar upp hemlösheten bland EU-medborgare som vistas i Stockholm. Om stora grupper måste vistas i tältläger eller hänvisas till ytterst tillfälliga boendalternativ undermineras också arbetet med en samlad hemlöshetsstrategi för Stockholm.

Särskilt uttalande gjordes av Erik Malm m.fl. (MP) enligt följande.

Vi tycker att det är mycket bra att en hemlöshetsstrategi har tagits fram. Arbetet kan förhoppningsvis förändra situationen till det bättre för många hemlösa. Miljöpartiet tycker dock att planen inte är tillräckligt offensiv på några områden. När det gäller barnfamiljer behövs det ett mål om att barn inte ska vräkas. I strategin finns delmål som säger: ” I samband med att en familj eller vårdnadshavare ska avhysas görs en barnkonsekvensanalys som dokumenteras”, och delmålet om att en familj eller vårdnadshavare där barn är berörda efter en avhysning ska erbjudas en återbesökstid inom 5 dagar efter verkställighet för en uppföljning av hur deras situation ser ut. Detta känns långt ifrån tillräckligt.

Det är självklart för oss att barn mår dåligt av att avhysas från sin lägenhet och av att föräldrarna hamnar i en förödmjukande situation. Hela tiden innan en avhysning, under och efter innan en ny stabil situation blir en tid av oro för varje barn. Det innebär i sin tur svårighet att kunna koncentrera sig i skolan mm.

Unga som är familjehemsplacerade, och ensamkommande flyktingbarn behöver särskilt stöd efter 18. Det gäller för hela gruppen på grund av den ökade sårbarhet som finns när man inte har föräldrar att ta avstamp ifrån ut i vuxenlivet. Miljöpartiet anser att tiden för socialförvaltningens ansvar behöver utökas, och det kan Stockholm fatta beslut om på egen hand att göra.

Vi anser också att bostad först behöver utvecklas mer, men parallellt med case management och tillgång till arbete, t ex supported employment. I Finland har genom den så kallade y-fonden lägenheter köpts över landet och tydliga handlingsplaner för resurspersoner runt en person görs och ska fungera. I Sverige läggs fortfarande för mycket krav på den enskilde att bevisa att den är redo att beviljas ett boende. Samma tänkande finns när det gäller försökslägenhet och tanken om boendetrappa. Vi vill vända på resonemanget.

Vi vill också nämna vikten av att det finns billigare mindre hyreslägenheter att tillgå. I takten med gentrifiering, höjda hyror och ombildningar till bostadsrätter blir det allt svårare för grupper med små ekonomiska resurser att klara sig.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Viktor Morawski (MP) och Emelie Roxby Schüsseleder m.fl. (V) enligt följande.

Det har länge funnits en konsensus bland alla partier i både riksdagen och Stockholms kommunfullmäktige att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att

färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräks ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner.

Genomgående i förslaget till strategi saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller på lång sikt. Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”. I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar”. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m.fl.) involverades.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket ofta är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av strategi. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

Nämnden beslutar

Att delvis godkänna förvaltningens förslag som svar på remissen

Att föreslå att strategin kompletteras med målet ”Inga barn ska vräkas”

Att föreslå att strategin kompletteras med kvantitativa delmål

Att ärendet remitteras till relevanta brukarorganisationer för synpunkter som ska beaktas i strategin.

Att i övrigt anföra följande:

Det har ganska länge funnits en konsensus bland alla partier både i riksdag och Stockholms kommunfullmäktige om att barn inte ska vräkas från sina hem. Detta är nu som bortblåst i förslaget till strategi för att motverka hemlösheten i Stockholms stad. Ingenting alls sägs om noll vräkningar av barnfamiljer, något det tidigare funnits en bred samsyn om att det är ett viktigt mål. Det finns inte ens något delmål eller övergripande mål om att färre barnfamiljer än idag ska vräkas från sina hem. I stället sätts delmål om att en barnkonsekvensanalys ska göras inför en avhysning (vräkning) av en barnfamilj, och att barnfamiljer som vräkts ska erbjudas en ”återbesökstid inom 5 dagar” efter att vräkningen verkställts. Detta är inga höga ambitioner. Genomgående i förslaget till strategi saknas kvantitativa mätbara delmål och övergripande mål. Ingenting sägs om hur mycket hemlösheten kan förväntas minska bland olika målgrupper, på kort eller på lång sikt.

Det finns inget mål alls om att antalet vräkningar, eller ansökningar från Kronofogden om vräkningar, ska minska och följaktligen inte heller något om i vilken omfattning de skulle kunna minska. I stället står det diffust att stadens vräkningsförebyggande arbete ska ”intensifieras”.

I förslaget påpekas det starka sambandet mellan egenförsörjning och möjligheten att erhålla/behålla en bostad. Samtidigt finns endast ett vagt mål om att ”verka för att antalet hemlösa personer i sysselsättning ökar. Det är en brist att strategin avgränsas till i huvudsak socialtjänstens insatser. Hemlöshet är i första hand en bostadspolitisk fråga, och det skulle behövas ett större helhetsgrepp och ansats till en bredare strategi, där fler berörda parter (andra fackförvaltningar och bolag, Arbetsförmedlingen m.fl.) involverades.

Inte ens när det gäller Bostad först är förslaget till strategi tydligt, trots de goda erfarenheter som hunnit göras i Stockholm. Huruvida ”Trappan-modellen” eller ”Bostad först” är att föredra beskrivs som någonting som främst forskarna diskuterar. Det görs inget ställningstagande om att staden borde satsa mer på Bostad först. Trots att forskning entydigt visat att en fast bostad i själva verket är en förutsättning för att en person ska kunna ta tag i eventuella andra problem som missbruk eller psykisk ohälsa.

Ytterligare en brist är att relevanta brukarorganisationer och personer med egen erfarenhet av hemlöshet inte verkar ha involverats i framtagandet av strategin. Om så har skett är det i vart fall inget som framgår av ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Therese Carlborg m.fl. (M), ledamoten Ivar Järnefors m.fl. (FP) och ledamoten Malin Björk (C) enligt följande.

Stockholms stads Hemlöshetsstrategi är en mycket välkommen färdriktning för stadens arbete mot hemlöshet. Strategin har ett blocköverskridande stöd, vilket borgar för en stark och samlad insats på området som dessutom håller över mandatperioder – oavsett majoritet. Ett faktum som gynnar de personer som omfattas av strategin.

Det finns inga enkla lösningar på hemlöshetsproblematiken eftersom hemlöshet har många orsaker. Strategin slår dock fast tre viktiga utgångspunkter: förebyggande insatser, att möta den akuta hemlösheten och steget vidare till eget boende och sysselsättning.

Hemlöshetsstrategins övergripande mål innebär att Östermalms stadsdelsnämnd fortsätter på sin inslagna väg med intensivt vräkningsförebyggande arbete, att antalet personer i hemlöshet ska minska och att barnperspektivet alltid ska beaktas i stadens arbete med hemlöshet.

Tillsammans kommer det att innebära ett nytt helhetsgrepp och med dem mer långsiktiga lösningar så att de hemlösa får en tryggare tillvaro att utgå från.